

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневник

НА

5. заседание

Четвъртък, 12 февруари 1948 г.

Открито в 15 ч. 20 м.

Председателствували председателят Райко Дамянов и подпредседателят Ян Янов.
Секретар: Димитър Чорбаджиев.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.	2. Законопроект за народните съвети. (Приемане на първо четене)	Стр.
Стпуски	19	Говорили: Христо Лилков	22
Законопроект	31	Пом.-м р Георги Костов	25
Дневен ред:		Никола Павлов	27
1. Законопроект за Президиума на Народното събрание. (Приемане на първо и второ четене)	19, 22	Ефрем Митев	30
Говорил: Никола Айлъков	21	3. Законопроект за изпълнение на приложение VI от Договора за мир. (Приемане на първо четене)	32
		Дневен ред за следващото заседание	33

Председател Райко Дамянов: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Откривам заседанието.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Петров, Александър Ковачев, Александър Оббов, Ангел Бъчваров, Андрей Андреев, Андрей Денев, Асен Христов, Атанас Николов, Атанас Биволарски, Ахмед Якубов, Билял Дурмазов, Борис Костов, Борис Стоев, Васил Василев, д-р Васил Ханджиев, Веселин Дамин, Вида Василева, Владимир Димчев, Вълчо Ненков, д-р Вера Златарева, Вера Начева, Георги Божков, Георги Генов, д-р Георги Петков, Горан Ангелов, Гочо Терзиев, Грую Палукчиев, Деню Попов, Димитър Греков, Димитър Петров, Димо Атанасов, Диню Станчев, Дойчо Чолаков, Дончо Дончев, Дочо Шипков, Захари Захариев, Иван Попов, Иван Делев, Иван Зурлов, Иван Масларов, Илия Кемалов, Илия Добрев, Илия Бояджиев, Исмаил Сарходжов, Йордан Попов, Коста Крачанов, Крум Славов, Крум Миланов, Кръстю Кръстев, Лалю Ширков, Любен Гумеров, Людмил Стоянов, Марин Маринов, Мата Тюркеджиева, Недялка Душкова, Никола Разлоганов, Никола Минчев, Никола Георговски, Никола Попов, Пело Пеловски, Петър Анастасов, д-р Петър Дертлиев, Петър Бабаков, Петър Бомбов, Петър Замянов, Петър Ковачев, Петър Панайотов, Петър Пергелов, Сабри х. Мехмедов, Сава Дълбоков, Сотир Георгиев, Спас Спасов, Станка Христова, Станю Попов, Стефан Ковачев, Стоян Иванов, Стоян Петровски, Стоян Делчев, Тано Димитров, Тодор Танев, Тодор Лалов, Тодор Тодоров, Тоню Желев, Трифон Йорданов, Цветан Георев, Янчо Деваджиев)

Разрешени са отпуски на следните г-да народни представители: Александър Ковачев — 2 дена, Александър Оббов — 3 дни, Асен Чапкънов — 2 дена, Асен Христов — 1 ден, Атанас Николов — 3 дни, Диню Тодоров — 3 дни, Иван Масларов — 2 дена, Младен Биджов — 1 ден, Никола Балканджиев — 1 ден, Сотир Колев — 4 дни, Тоню Бонев — 3 дни и Цветан Атанасов — 1 ден.

Пристъпваме към разглеждане на точка първа от дневния ред: Първо четене на законопроекта за Президиума на Народното събрание.

Моля секретаря да го прочете.

Секретар Димитър Чорбаджиев (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за Президиума на Народното събрание

Г-жи и г-да народни представители! С Конституцията на Народната република България бе учреден нов орган на държавната власт — Президиум на Народното събрание — който в страните на новата демокрация замества едноличния държавен глава — монарх или президент на републиката.

Конституционните текстове — членове 33 до 37 включително, а така също чл. 29, ал. 1, чл. 39, ал. последна, чл. 40, ал. II, чл. 65, ал. I, чл. 66 и чл. 70 определят в основни линии начина на избиране и отзоваване състава, функциите и отношенията на Президиума към останалите органи на държавната власт и на държавното управление.

За да може обаче Президиумът на Народното събрание да функционира, необходимо е, със специален закон да се разработят по-подробно и по-точно тези моменти, като редом с принципните положения

се уредят и най-важните въпроси по практическото функциониране на този съвършено нов орган, а на Президиума се предостави да уреди с подробен правилник техническите детайли по това функциониране.

В предлагания проект са почти дословно възпроизведени всички постановления от Конституцията, засягащи Президиума на Народното събрание. Това се смята за целесъобразно, за да се получи в самия закон едно цялостно и закръглено уреждане на материята за Президиума, без да се правят многобройни позовавания на текстове от Конституцията.

Към тях са прибавени някои нови постановления, които законът тепърва урежда, доразработвайки конституционните положения.

В това отношение характерен е чл. 3, който учредява един по-малък орган в лицето на бюрата на Президиума, съставено от неговите председател, подпредседатели и секретар, върху който орган и върху другия, още по-малък, съставен само от председателя и секретаря, с чл. 9 се предвижда възможността — Президиумът да прехвърля някои от по-малко отговорните си, повече технически функции, свързани с експедиране на текущата му работа и с неговите предимно представителни функции. Други функции, имащи по-сериозен политически характер, са изрично изключени от възможността да бъде упражняването им прехвърлено върху бюрата или върху председателя и секретаря. В това отношение се смята за целесъобразно да се оставят по-голям брой функции в изключителната компетентност на общото събрание на Президиума, отколкото това е направено в закона за Президиума в ФНРЮ.

Твърде важен е също така чл. 5 от проекта.

С този текст ни най-малко не се възмезява, разбира се, да се направи от Президиума един втори законодателен орган редом с Народното събрание. Чл. 16 от Конституцията постановява съвършено ясно, че единственият законодателен орган на Народната република България е Народното събрание.

При това обаче налага се един сериозен преглед на самото понятие „закон“. Нито в страните на буржоазната демокрация, нито в тези на новата демокрация законодателните тела — парламенти, върховни съвети, скупщини — не гласуват такъв огромен брой закони и законодателни решения, каквито се гласуват от нашето Народно събрание. Достатъчно е да се каже, че XXVI обикновено Народно събрание за времето от 15 декември 1945 г. до 28 септември 1946 г., т. е. за малко повече от девет месеца, е гласувало 46 законодателни решения, 153 нови цялостни закони и 77 закона за изменение и допълнение на стари закони, или всичко 276 броя. Настоящото Велико народно събрание, за времето от 7 ноември 1946 г. до 31 декември 1947 г., е приело: 64 законодателни решения, 147 нови цялостни закони и 78 закона за изменение и допълнение на съществуващи закони, или всичко 289 броя. Това е истински законодателен поток, подобен на който едва ли има някъде другаде.

Количеството на тази законодателна продукция неизбежно се отразява върху нейното качество.

Заедно с това народното представителство се откъсва от живия контакт с избирателите си и от участие в положителна обществена, стопанска и културна работа в избирателните си колегии.

Нито в правната доктрина, нито в законодателната практика на коя да е страна не се поддържа и прокарва възгледът, че всяка обществено-административна правна норма трябва непременно да се гласува от за-

конодателното тяло. Нито доктрината обаче, нито положителното право са дали едно общоприемливо определение на онази общозадължителна правна норма, която трябва да се счита за „закон“ по същество и която, като такава, може да се създава само от законодателното тяло.

Изискванията на живота, здравият разум и опитът от досегашната практика обаче подсказват, че „закон“ — гласуван от законодателното тяло — трябва да остане занаят само такъв съд от правни норми, който дава едно по-дълготрайно уреждане на принципните линии на дадена материя, без да се впуска в създаване на правила с преходен и конюнктурен характер и в детайлно уреждане на въпроса от устройствено естество, на административна процедура и пр.

Член 5 от предлагания проект има за задача да улесни разговарянето на Народното събрание от такава „законодателна“ по досегашното схващане работа, която, по прокарването тук гледище не би следвало вече да се смята за такава.

Буква „в“ на този текст има една по-специална задача:

След приемане на новата Конституция останало да съществуват твърде голям брой законоположения в най-различни стари закони, които законоположения са в явни противоречие с основни конституционни положения. Ако и да не може да се приеме — при отсъствие на изричен конституционен текст за това, че тези стари законоположения са отменени с приемане на Конституцията, то несъмнено е обаче, че тяхната конституционна база е подкопана, те, в известен смисъл, са „увиснали във въздуха“ и няма пречка за тяхното изрично отменяване с един акт на Президиума. Това се налага и от обстоятелството, че броят на такива противоречия на Конституцията постановления в положителното ни право е твърде значителен, а тяхното отстраняване е необходимо да стане колкото е възможно по-бързо.

Тези укази при това ще подлежат на утвърждение от Народното събрание в най-близката му сесия.

Щом се приеме положението, че в досегашните ни закони има извънредно голям брой постановления, които по новото ни понятие за „закон“ не би следвало да имат място си в един законодателен акт на Народното събрание, а да се издават в бъдеще от други органи на държавната власт и на държавното управление — логично е да се създаде възможността, те да не бъдат пречка за уреждане по нов начин на въпросите, които те третират, само затова, че се съдържат в закони, гласувани от Народното събрание.

Това е целта, която се преследва с чл. 6 на предлагания проект. С приемането на този законопроект ще се даде законна основа на Президиума на Великото народно събрание да организира работата си и да пристъпи към напълно нормално упражняване на твърде важните си функции.

Като предлагаме на вниманието ви този законопроект, молим да го обсъдите и, ако го одобрите, да го гласувате.

Гр. София, 9 февруари 1948 г.

НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ:

Д-р Минчо Нейчев
Димитър Нейков
Петър п. Иванов
Йордан Чобанов
Анастас Петров
Тодор Павлов
Живко Живков
Леко Таков
Добри Болуров
Д-р Иван Пашов
Д-р Рачо Ангелов
Кръстю Стойчев
Георги Цанков
Д-р Пенчо Костурков
Владимир Арнаудов
Христо Юруков
Тодор Иванов
Д-р Георги Атанасов
Павел Цолов
Ефрем Митев
Иван Пенчев
Тодор Тихолов
Георги Божков
Георги Малинов
Георги Босолов
Илия Радков
Кръстю Недков
Лалю Ганчев
Пенчо Маджаров
Слави Пушкаров
Янко Марков
Яни Янев
Цветана Киранова
Цанко Григоров
Цветан Георев
Тодор Живков
Христо Калойджиев
Тачо Даскалов

Станка Христова
Иван Чукон
Пело Пеловски
Д-р Никола Кръшков
Минчо Минчев
Мара М. Станова
Стефа Блатоева
Георги Михайлов
Макра Г. Гюлева
Любен Дамянов
Магда Дим. Тошкова
Костадин Ганев
Кирил Лазаров
Йордан Катранджиев
Иван Масларов
Запрян Ташев Запрянов
Енчо Стайков
Димитър Паунов
Димо Костов Атанасов
Бочо Илиев
Доню Минчев Сербезов
Елена Гавраилова
Дочо Шипков
Драган Петков
Александър Миленов
Ангел Бъчваров
Васил Мавриков
Васил Караджов
Венера Клишчарова
Вира Начева
Георги Колев
Георги Хайдутов
Гочо Грозев
Груди Атанасов
Дара Хр. Михайлова
Димитър Димов
Исмаил Халил Сарходжов
Йорданка Доланчиева
Крум Миланов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за Президиума на Народното събрание

Чл. 1. Президиумът на Народното събрание се избира от Народното събрание с мнозинство от повече от половината от всички народни представители.

Чл. 2. Президиумът се състои от председател, двама подпредседатели, секретар и петнадесет члена.

Чл. 3. Председателят, един от подпредседателите, секретарят и двама членове образуват бюрото на Президиума.

Чл. 4. Президиумът на Народното събрание върши, от името на Народното събрание и в съгласие с постановленията на Конституцията на Народната Република България, следната работа:

- Свиква Народното събрание;
 - Насрочва избори за Народното събрание и за народни съвети;
 - Обнародва гласуванията от Народното събрание закони;
 - дава задължителни за всички тълкувания на законите;
 - Отменява решенията и разпорежданията на Министерския съвет, когато те не са в съгласие с Конституцията и законите;
 - Отменява противоконституционните и неправилните действия на народните съвети;
 - Издава укази;
 - Упражнява правото на помилване;
 - Учредява ордени и почетни звания и награждава с тях;
 - Представява Народната република в международните и отношения; назначава и отзовава, по предложение на Правителството, дипломатически и консулски представители в чуждите страни и приема акредитираните към него нужди представители;
 - Ратифицира и денонсира сключените от Правителството международни договори;
 - Когато Народното събрание не заседава, обявява, по предложение на Правителството, положение на война в случай на въоръжено нападение срещу Народната Република и в случай на нужда от неотложно изпълнение на международни задължения за взаимна отбрана срещу агресия; в такъв случай Президиумът свиква незабавно Народното събрание, за да се произнесе по тази мярка;
 - Обявява, по предложение на Правителството, обща и частична мобилизация и военно положение;
 - Когато Народното събрание не заседава, по предложение на председателя на Министерския съвет, освобождава от длъжност и назначава отделни членове на Правителството; тази своя мярка Президиумът е длъжен да внесе в Народното събрание за утвърждение в най-близката му сесия;
 - Назначава, по предложение на Министерския съвет, помощник-министри към различните министерства;
 - Когато Народното събрание не заседава, осъществява правата му, свързани с задължението на Правителството да отговаря и да дава отчет за дейността си пред Народното събрание;
 - Разтурва, съгласно с постановленията на Конституцията и на законите, народните съвети, освобождава от длъжност техните управи и насрочва избори за нови съвети, съответно за нови управи;
 - Когато Народното събрание не заседава, съгласно с чл. 29 от Конституцията, дава съгласие за задържане и за възбуждане на наказателно преследване срещу народни представители;
 - Насрочва допитване до народа въз основа на решение на Народното събрание;
 - Назначава и уволнява, по предложение на Правителството, Висшия команден състав на въоръжените сили на Народната република;
 - Назначава и уволнява, по предложение на Правителството, главнокомандувачия на въоръжените сили;
 - Опрощава несъбираеми вземания;
 - Решава въпросите, с които бъде натоварен от Народното събрание;
 - Извършва всички действия, които с закон му бъдат възложени.
- Чл. 5. В изпълнение на длъжностите си, предвидени в предходния член, Президиумът на Народното събрание:
- В съгласие с постановленията и с общия разум на законите издава, по предложение на Правителството, укази по въпросите, уреждани с тези закони;
 - Издава, по предложение на Правителството, укази по въпросите за устройството и работата на министерствата, правителствените комисии и комитети и подведомствените им или свързани с тях учреждения и институти и за устройството и работата на народните съвети, управите им и образуваните към тях отделения и служби, както и по въпросите за устройството, работата и управлението на държавните стопански предприятия и на държавните имоти.
- Изброяните в предходната алинея органи не се лишават от правото да уреждат сами, с правилници, наредби и други актове по-дробностите по устройството, работата и управлението си и всички въпроси от тяхната компетентност, в съгласие с постановленията на закона, на указите на Президиума и на решенията и разпорежданията на по-горните органи на държавната власт и на държавното управление;
- Когато Народното събрание не заседава, в особено важни и бързи случаи, издава, по предложение на Правителството, укази във връзка с държавния народостопански план и с държавния бюджет. Тези укази Президиумът е длъжен да внесе в Народното събрание за утвърждение в най-близката му сесия;
 - По предложение на Правителството издава укази за отменяване или изменяване на закони и законни постановления, издадени преди 4 декември 1947 г., които са в явни противоречие с

Конституцията на Народната република България. Тези свои укази Президиумът е длъжен да внесе в Народното събрание за утвърждение в най-близката му сесия.

Чл. 6. С укази на Президиума, издадени по предложение на Правителството, могат да се отменят или изменят такива постановления в законите, издадени преди влизане в сила на настоящия закон, които по естеството и съдържанието си уреждат въпроси на управление или на прилагане на закона.

Чл. 7. Президиумът на Народното събрание се избира за срока, за който се избира Народното събрание.

След като изтекат пълномощията на Народното събрание, или в случай че то се разпусне предсрочно, Президиумът, който то е избрал, продължава да изпълнява длъжностите си, докато новоизбраното Народно събрание избере нов Президиум.

Чл. 8. Президиумът на Народното събрание отговаря пред Народното събрание за цялата си дейност.

Народното събрание може във всеки момент да сменява Президиума или отделни негови членове.

Чл. 9. Президиумът на Народното събрание може да натовари Бюрото на Президиума или пък председателя и секретаря да изпълняват функциите на Президиума, изброени в чл. 4 от този закон, освен функциите по букви „б“, „д“, „а“, „м“, „п“, „н“, „т“ и „ф“ от същия член.

Чл. 10. Вътрешното устройство на Президиума се урежда с правилник, издаден от Президиума.

Чл. 11. Настоящият закон влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Председател Райко Дамянов: Има думата народният представител Никола Айлъков.

Никола Айлъков (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Предлагаият законопроект се внася от група народни представители.

Какво се цели с този законопроект? Цели се да се разработят принципните положения, легнали в основата на този нов държавен институт — Президиума на Народното събрание, както и да се уредят всички онези съществени въпроси, които засягат практическото му функциониране, а на самия Президиум се предоставя, съгласно чл. 10 от законопроекта, да уреди техническите подробности по своето функциониране с особен правилник.

В законопроекта са възпроизведени всички текстове на Конституцията, които се отнасят до Президиума. Практически това се явява крайно целесъобразно, както е казано в мотивите, „за да се помни в самия закон едно цялостно и закръглено уреждане на материята за Президиума, без да се правят многобройни позовавания на текстовете от Конституцията“.

Към конституционните постановления са прибавени няколко нови текстове, които доразработват конституционните положения. Това са постановленията на членовете 3, 5, 6, 9 и 10 от законопроекта.

Една голяма част от работата на Народното събрание се прехвърля на Президиума, а Президиумът от своя страна прехвърля една част от по-малко отговорните си, а повече технически функции, върху един нов институт, който се урежда с чл. 3 от законопроекта, а именно Бюрото на Президиума, образувано от председателя, подпредседателите, секретаря и двама членове. Това бюро на Президиума, както казахме, ще има да върши повече технически функции, свързани с експедиране на текущата му работа, а главно с неговите представителни функции.

Няколко думи по създаването у нас на Президиума.

Една от важните последици на народното въстание на 9 септември е събарянето на един институт, който по принципите на буржоазното право се смята за свещен, от бога даден и вечен в своето съществуване. Това е монархическият институт — гръбнакът и главната опора на господстващата капиталистическа класа. Със своята самоотвержена борба, в победата, извоювана с толкова свидни жертви, народът създаде своята нова форма на управление — сватата Народна република.

Вие си спомняте при разискванията, станали тук при приемането на първо четене на Конституцията, представителите на реакцията у нас в лицето на обединената опозиция какви усилия положили, за да могат да върнат загубените позиции на повалената реакция, като от тази трибуна в своите речи и с предлагания от тях проект на Конституция мереха да засилят правата и прерогативите на председателя на републиката — некоронования монарх, за да може в последствие, както те си мислеха и се надяваха, да реставрират свидни за тях, но омразен за народа монархически институт.

При приемането на Конституцията на второ четене Великото народно събрание направи решителна и смела стъпка в защита на народните интереси, като заправи в музея и тази буржоазна вехтория — председател на републиката, и с чл. 33 от Конституцията замести едноличния държавен глава — монарх или председател на републиката — с Президиум на Народното събрание.

Най-съществени постановления в предлагаия законопроект са тези на членове 5 и 6. Прави впечатление, че Президиумът като член е подчинен орган на Правителството, като че ли Правителството държи върховната власт в ръцете си, а той издава указите си по предложение на Правителството. Това обаче съвсем не е вярно. За да се убедим в това, необходимо е да цитираме членове 33 и 43 от Конституцията.

В чл. 38 се казва: „Върховен изпълнителен и разпоредителен орган на държавната власт в Народната република България е Правителството (Министерският съвет)“. Чл. 39 определя състава

на Правителството, а чл. 43 определя функциите на последното, а именно: „Правителството ръководи държавното управление, като обединява и съгласува работата на отделните министерства, на Държавната планова комисия, на Комисията за държавен контрол и на Комитета за наука, изкуство и култура; взема мерки за осъществяване на държавния народостроителски план и на държавния бюджет, както и за осигуряване общественния ред, за защита на държавните интереси и за закрила на правата на гражданите; то осъществява общото ръководство на външната политика на Народната република България и общото ръководство на народната отбрана, а така също бди за изпълнение на законите и на различните актове на управлението.“

Виждале каква огромна народополезна дейност Конституцията възлага на Правителството. За реализирането на тази огромна работа чл. 23 от Конституцията възлага законодателна инициатива на Правителството. Коренно различна е дейността на правителствата при буржоазната държава от тази на правителствата при народната демокрация. Докато правителствата при буржоазната държава имат ограничената задача да бъдат полиция на господстващото грабителско малцинство, да назят със средствата на насилието противоречията на буржоазния строй, то правителствата на народната демокрация вършат една колосална работа в защита правата и свободите на трудещия се народ и рещко необходимо за създаване условия на по-добър и щастлив живот.

При нашата Конституция правителството и Президиумът са органи на една единна народна власт, създадени от Народното събрание, които институти не само че не са в подчинение един спрямо други, а се взаимно допълнят и подпомагат за осъществяване на една и съща цел.

Със създадения Президиум по нашата Конституция държавният механизъм получава голяма гъвкавост, голяма деловитост и оперативност.

Работата на Президиума, както се определя по предлагания законопроект, е от такъв характер, че неговото съществуване позволява на Народното събрание да ограничи до минимум своите заседания, като ги сведе до две кратки сесии в годината. Парламентите от типа на „западната демокрация“ са превърнати в говорилни, в тях почти непрекъснато се заседава. Старите закони и правилници, с които е обвързана дейността и на нашите Народни събрания, прави от тях тоже говорилни. Това потвърждават сведенията, дадени в мотивите към законопроекта, за дейността на XXVI обикновено Народно събрание и тази на Великото народно събрание.

За това се налага да се направи един сериозен преглед на понятието „закон“. Законодателната дейност на народните събрания, съгласно Конституцията, при народната демокрация е да създава закони, които да обгръщат общите принципи на народното управление, да поставят жалоните и да трасират основната политика на новата народна власт, които ще оставят дълготрайни следи. Голяма част от всекидневното, от подробностите могат и трябва да се уреждат не с закони, както е било досега, а с укази на Президиума, наредби и правилници на отделните правителствени органи или с постановления на Министерския съвет. Ето, вземете за пример законопроектите, които ни се раздадоха вчера. Разрешението на поставените в голяма част от тях въпроси може да стане не по законодателен път, а по реда, който е указан по-горе.

Така с указите си, за които се говори в членове 5 и 6 от законопроекта, Президиумът ще поеме върху себе си една огромна работа, вършена досега от Народното събрание, и чак тогава последното ще престане да бъде говорилня, за кратко време през годината ще извършва своята истинска законодателна дейност, както това става във Върховния съвет на Съюза на съветските социалистически републики и Народната скупщина в Югославия, а през останалото време народните представители ще бъдат в контакт с избирателите си и ще вземат участие в положителна обществена и културна работа в избирателните си колегии.

Поемайки този огромен товар от Народното събрание и с прегледа на понятието „закон“ Президиумът няма да законодательства. Законодателната дейност, съгласно чл. 16 от Конституцията, си остава изключително пак на Народното събрание.

След приемането на новата Конституция у нас останаха да съществуват много законоположения в най-различни стари материали, процесуални и специални закони, които законоположения са в явяно противоречие с основните положения, легнали в Конституцията. В самата Конституция липсва текст, в който да е казано, че всички стари законоположения, които й противоречат, се отменят. Но по общия смисъл и дух на новия ни основен закон се подразбира, че е невъзможно повече тяхното съществуване и че те трябва да бъдат разчистени, отменени. Колкото по-бърже се извърши това, толкова по-скоро ще се освободим от всички онези язви, които тровят нашия нов обществен организъм.

Поставя се въпрос: кой ще извърши тази решителна операция — Народното събрание или Президиумът? Ако отговорим на това поставения въпрос, че това трябва и може да извърши само Народното събрание, то значи да отречем една от най-съществени задачи, които се поставя да разреши Президиумът, който е един от най-важните институти на новата демокрация.

Съществено в дейността на Президиума, съгласно чл. 5, буква „в“, от законопроекта, е, че той ще издава укази по предложение на Правителството за отменяне на закони и закони постановления от преди 4 декември 1947 г., които са в явяно противоречие с Конституцията на Народната република България.

Също така е от съществено значение постановлението на чл. 6 от законопроекта, според което Президиумът издава укази по предложение на Правителството, с които могат да се отменят или изменят такива постановления в законите, издадени преди влизането в сила на настоящия закон, които по естеството и съдържанието си не са от характер на един законодателен акт, а са такива, които уреждат въпроси на управление или на прилагане на закон.

Накрая с чл. 9 от законопроекта се мери да се облекчи и работата на Президиума, като последният може да натовари бързото или бърз председател и секретаря да изпълняват някои от функциите на Президиума, изброени в чл. 4 на законопроекта, като са посочени случаите на изключенията, в които Президиумът сам трябва да извършва функциите си.

Предлаганият законопроект идва навреме да отговори на нуждите на народната демокрация, където властта се държи от народа и се упражнява в интерес на народа, където се развива едно планово стопанство, ръководено от държавата. Затова и на единството на народа, така блестящо проявено в заседанията и решенията на историческия втори конгрес на ОФ, съответствува единството и в държавната власт и единството в нейната демократическа организация, с което се поставят основите на новото държавно устройство, определят се функциите на отделните държавни органи и институти, смело и решително се чистят авгиевите яхтри. И въпреки подмигванията и злобните усмивки на оръдията на реакцията, народната власт бързо върви към завоевание на нови здрави позиции, с борбата от които ще се тури край на срамното и позорно минало и ще се изгради новото, което носи щастие и благоденствие на народа и не прекращащата ни родина.

Парламентарната група на Работническата партия — комунисти единодушно ще гласува за законопроекта. (Ръкоплескания)

Председател Райко Дамиянов: Няма повече записали се оратори по законопроекта.

Предлагам законопроекта на гласуване по принцип.

Който от народните представители са съгласни, законопроектът да бъде приет на първо четене, по принцип, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Д-р Минчо Нейчев (к): Понеже не се направиха никакви предложения по законопроекта, предлагам да бъде гласуван и на второ четене, по спешност.

Председател Райко Дамиянов: Има предложение от председателя на Президиума д-р Минчо Нейчев, законопроектът да се гласува, по спешност, и на второ четене. Който от народните представители са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарят да прочете законопроекта.

Секретар Димитър Чорбаджиев (к): (Чете)

„ЗАКОН“

за Президиума на Народното събрание.

Председател Райко Дамиянов: Който от народните представители са съгласни с заглавие на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Членове I—II приети без изменение и без разисквания)

Пристъпваме към втората точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за народните съвети.

Секретарят да прочете законопроекта.

Секретар Димитър Чорбаджиев (к): (Чете)

„МОТИВИ“

към законопроекта за народните съвети

Уважаеми народни представители! Предлаганият законопроект има огромно значение за преустройството на цялата наша държава, организация, за по-нататъшното затвърдяване и развитие на народната демократична власт в нашата страна. Той разработва основните положения, легнали в глава V и VII от Конституцията, относно местните органи на държавната власт, взаимоотношенията между тях и органите на държавното управление. С приемането му ние ще пристъпим практически към изграждането на околийските народни съвети, градските и селските общински народни съвети, като основни органи на държавната власт и като форма за широко и тайно приобщаване на народа във всички области на държавното управление. Той ще осигури провеждането в живота на нашата държава единството на демократичните начала в нейното устройство и демократическия централизъм.

Законопроектът съдържа два основни раздела. В първия са предвидени общите разпоредения, които характеризират народните съвети като носители на държавната власт, определя техните права и длъжности, тяхното устройство и функции. Вторият е началото, че на своята територия народните съвети провеждат всички стопански, социални и културни мероприятия, разрешават всички въпроси от местно значение и осъществяват задачите от общодържавно значение. Те разработват бюджета и стопанския план на околийската или общинската, в кръга на държавния бюджет и държавния народостопански план, ръководят и контролират дейността на местните държавни служби, институти, учреждения и предприятия.

Уреждайки отношенията и разрешавайки въпросите от местно значение, същевременно народните съвети се явяват и органи на държавната власт, поради което на тях е възложено изпълнението и на задачи от общодържавен интерес. В съгласие с принципа на демократическия централизъм и за да се осигури единство в управлението, по-горестоящите народни съвети упражняват надзор над по-долстоящите.

За да бъдат народните съвети свързани с населението, те издират из своята среда постоянни комисии за проучване на отделни въпроси на управлението или искания и отделни инициативи на населението, за общ надзор върху добрия вървеш на работата на органите на управлението и проверка изпълнението на решенията на съвета. В състава на тези комисии се привличат лица из средата на работниците, селяните, занаятчиите, специалистите, с помощта на които се обезпечават участието на народа в работата на съвета, като разумно се оползотворяват богатият опит на народа по различните въпроси на стопанския, културния и обществен живот. Както за градовете, но особено за селата, комисии ще има да играят важна роля в изпълнение на творческите инициативи на съвета и на самото население.

Народните съвети и отделните съветници са длъжни систематически да дават отчет пред населението за своята работа, да разясняват решенията на народните съвети, да отговарят на поставените им въпроси и държат сметка за критиката, която им се упражнява.

Вторият раздел на законопроекта е посветен на изпълнителните и разпоредителни органи на народните съвети. Всеки народен съвет избира из средата си своя управа с председател, подпредседател, секретар и членове. С закона ясно се разграничават компетентността на управите от тази на народния съвет. За своята дейност управите са отговорни както пред съвета, от който изхождат, така и пред управата на по-горестоящия съвет. Управата — това е изпълнителният и разпоредителен орган на държавната власт и управление.

С законопроекта се променя досегашната система на организране на местните служби. С някои изключения всички тия служби сега с закона се поставят под ръководството и непосредствения контрол на управата на местния народен съвет и същевременно се явяват органи на съответното министерство. Това обезпечават изграждането на единна и стройна държавна организация и едновременно с това изборният народен орган — съветът, със своя авторитет се явява единствен орган на държавната власт на своята територия, компетентен да разрешава всички местни въпроси.

Законопроектът определя службите, които се създават при управата на народните съвети. Това определяне обаче има характер на едно указание за местните съвети, защото е открита възможността на всеки съвет да създаде такива отделни, отделения и служби, каквито се налага да бъдат открити в зависимост от местните условия, нужди и особености.

Уважаеми народни представители! Законопроектът за народните съвети е една съвършено нова основа за изграждането на нашата народна власт. Той възпъхва не само основните принципи на нашата нова Конституция, но и началата, легнали в новата програма на Отечествения фронт. Като предлагам законопроекта на вашето внимание, аз моля той да бъде разгледан и приет. С това ние ще направим една решителна крачка напред по пътя на нашето прогресивно и демократично развитие и ще осигурим материалния и културен възход на нашия народ.

Министър на вътрешните работи: **Антон Югов**

ЗАКОНОПРОЕКТ за народните съвети

Дял I — НАРОДНИ СЪВЕТИ

Глава I

Общи разпоредби

Чл. 1. Околийските народни съвети, градските и селски общински народни съвети, районните народни съвети са органи на държавната власт. Те се избират от местното население за срок от три години, въз основа на всеобщо, равно и пряко изборително право, при тайно гласуване. (Чл. 48 от Конституцията)

Чл. 2. Околийските съветници се избират по един на 1500 жители, но броят им не може да бъде по-малък от 21 и по-голям от 55.

Селските общински народни съвети се състоят:
от 11 съветника в общини с население до 1500 жители;
от 13 съветника в общини с население до 2000 жители;
от 15 съветника в общини с население до 3000 жители;
от 17 съветника в общини с население до 5000 жители;
от 19 съветника в общини с повече от 5000 жители.

Общинските съветници в градските народни съвети се избират по един на 1000 жители, но броят им не може да бъде по-малък от 15 и по-голям от 51.

Народният съвет на гр. Пловдив се състои от 61 съветника, а на столицата от 101.

Народните съвети на софийските градски райони имат по 31 съветника.

Начинът на избирането на народните съветници се определя в изборителния закон.

Чл. 3. В големите градове могат да се създават райони начело с районни народни съвети. Откриването и закриването на районите става с указ на Президиума на Народното събрание, по предложение на Министерския съвет.

* За текста на законопроекта виж първото четене на стр. 19.

Чл. 4. Градовете: София, Пловдив, Варна, Русе, Бургас, Пазен и Стара Загора образуват отделни административни единици, приравнени към околните, и техните съвети са пряко свързани с върховните органи на държавната власт и управление.

Чл. 5. Откриване и закриване на общини, отцепване на селища или населени места от една община и присъединяването им към друга, признаване на една селска община за градска, преместване седалището на общината и други изменения в състава на общините се извършват с указ на Президиума на Народното събрание, по мотивиран доклад на съответния околийски народен съвет.

Откриване и закриване на околни, промени в състава на околните, както и обявяване на градове за самостоятелни административни центрове става с указ на Президиума на Народното събрание, по предложение на Министерския съвет.

Чл. 6. Спорове за границите на землищата на съседни общини, както и всички други спорове, възникнали във връзка с измененията в състава на общините, се разрешават от околийския народен съвет.

Споровете за границите на землищата на общини от различни околни се разрешават от Президиума на Народното събрание.

Глава II

Права и длъжности на народните съвети

Чл. 7. Околийските народни съвети, градските и селските общински народни съвети, районните народни съвети разрешават на своята територия въпросите от местно значение и осъществяват задачите от общодържавно значение.

Чл. 8. В рамките на своята компетентност народните съвети вземат решение и издават разпоредения, като се съобразяват с Конституцията, законите, указите на Президиума на Народното събрание, постановленията и разпореденията на правителството, както и на по-горестоящите народни съвети.

Чл. 9. Народните съвети:

а) избират комисии за проверка мандатите на съветниците и изслушват докладите им;

б) избират управи на народните съвети и изслушват отчети за тяхната дейност;

в) образуват отделни, отделения и служби при управите на народните съвети, назначават техни ръководители и изслушват отчети за тяхната дейност;

г) избират постоянни комисии при народните съвети, изслушват отчети за тяхната работа.

Чл. 10. Околийските народни съвети и градските и селските общински народни съвети:

а) ръководят провеждането на всички стопански, социални и културни мероприятия на своята територия;

б) изработват своя стопански план и бюджет в рамките на държавния народостопански план и държавен бюджет и ръководят изпълнението им;

в) изслушват и одобряват отчетите на своите управи по изпълнението на плана и бюджета;

г) грижат се за запазване на обществения ред, за спазване на законите и защита правата на гражданите;

д) грижат се за правилното управление и ръководство на държавните имоти и предприятията от местно значение;

е) следят за правилния ход и дават съдействие за правилното управление на държавните имоти и предприятията от общодържавно значение, които се намират на тяхната територия;

ж) ръководят дейността на подчинените им изпълнителни и разпоредителни органи;

з) изслушват и обсъждат отчетите на местните кооперативни и други стопански организации;

и) обсъждат въпроси от общодържавно значение и внасят свои предложения по тях в по-горестоящите органи.

Чл. 11. Районните съвети:

а) изработват свой бюджет и стопански план, които съставляват част от стопанския план и бюджета на градския народен съвет и ръководят изпълнението им;

б) изслушват и одобряват отчетите на своите управи по изпълнението на плана и бюджета;

в) грижат се за запазване на обществения ред, за спазване на законите и защита правата на гражданите;

г) следят за правилния ход и дават съдействие за правилното управление на държавните имоти от общодържавно и местно значение;

д) ръководят дейността на подчинените изпълнителни и разпоредителни органи;

е) обсъждат въпроси от общодържавно значение и внасят свои предложения по тях в по-горестоящия съвет;

ж) ръководят провеждането на ония стопански, социални и културни мероприятия на своята територия, които са предоставени в тяхна компетентност, с решение на градския народен съвет, с закон или указ на Президиума на Народното събрание.

Чл. 12. Народните съвети в съставните общини избират измежду съветниците своя пълномощник във всяко село. За по-малките села, по решение на съвета, може да се назначи един пълномощник на повече от едно населено място. Пълномощникът на съвета ръководи административните дела на населеното място.

Чл. 13. Народните съвети управляват и стопанисват принадлежите им предприятия и държавни имоти от околийско и местно значение.

Министерският съвет определя кои държавни имоти и кои предприятия са от общодържавно, околийско или местно значение и възлага управлението и стопанисването им съответно на министерствата, на околийските, общински или районни народни съвети.

Чл. 14. При изпълнение на задачите си народните съвети се опират на широкото участие на народните маси, на техните политически, професионални, масови и други организации.

Околийските народни съвети, най-малко един път през годината, дават отчети пред населението за извършеното от тях на публични събрания, на които се поканват представители на всички общински съвети в околията и на обществените организации.

Общинските градски и селски народни съвети и градските районни съвети, най-малко два пъти в годината, дават отчети за извършеното от тях направо на избирателите, свикани на публични събрания.

Присъстващите на отчетните събрания имат право да поставят въпроси за разяснение, да упражняват критика, да дават препоръки във връзка с дейността на съвета.

Чл. 15. За осъществяването на своите стопански, социални и културни задачи народните съвети могат да създават предприятия, да сключват договори и други правни сделки.

Чл. 16. Народните съвети имат право:

а) да отменяват решенията и разпореденията на своите управи;

б) да отменяват решенията и разпореденията на по-долустоящите народни съвети и на техните изпълнителни органи.

Чл. 17. Президиумът на Народното събрание има право да отменя решенията и разпореденията на народните съвети и на техните управи. (Чл. 66 от Конституцията)

Чл. 18. Правителството и отделните негови членове, в рамките на своята компетентност, а така също и управите на по-горестоящите народни съвети, имат право да спират изпълнението на решенията и разпореденията на по-долустоящия народен съвет.

Въпросът за отменяването или потвърждаването на спряното решение или разпоредение се решава от съвета, чиято управа е постановила спрянето, съответно от Президиума на Народното събрание, ако спрянето е било постановено от правителството или отделните негови членове.

Чл. 19. Съгласно чл. 70, алинея първа, от Конституцията, Президиумът на Народното събрание и по-горестоящите народни съвети имат право да разтурват по-долустоящите народни съвети на своята територия и да насрочват избори за нов съвет.

Това право те упражняват, когато по-долустоящият съвет нарушава Конституцията или законите, когато не изпълнява разпореденията на правителството, когато се окаже неспособен или когато със своите решения и действия вреди на общите народни и държавни интереси.

Изборите за нов съвет трябва да стигнат в срок от три месеца от датата на разтурването.

Чл. 20. Народните съвети си оказват взаимна помощ и съдействие.

Чл. 21. Народните съвети изработват и гласуват правилници за своето вътрешно устройство и дейност, които се утвърждават от по-горестоящия народен съвет, а за околийските народни съвети и градските районни съвети, приравнени към околия — от Президиума на Народното събрание, по доклад на Министерския съвет.

Чл. 22. Решенията на народните съвети се обявяват за всеобщо знание.

Глава III

Сесии, заседания и решения на народните съвети

Чл. 23. Народните съвети се свикват на редовни сесии от своите управи; околийските и приравнените към тях градски съвети всеки два месеца, а общинските и градски районни съвети — всеки месец.

Народните съвети се свикват и на извънредни сесии от своите управи по инициатива на управата, по искане на една трета от съветниците или по предисъние на съответния по-горестоящ орган на държавната власт.

Чл. 24. Управата на народния съвет обявява най-малко три дни преди сесията деня, мястото и дневния ред на заседанието.

Чл. 25. Заседанията се считат законни, ако присъствуват повече от половината от общия брой на съветниците, а решенията се вземат с обикновено мнозинство от присъстващите при явно гласуване.

Чл. 26. Заседанията на сесиите на народните съвети се откриват от председателя на управата, в негово отсъствие от заместника му. За всяка сесия съветът избира председател и секретар за ръководене на заседанията.

Заседанията на селските общински народни съвети се ръководят от председателя на управата, а в негово отсъствие от заместника му.

Чл. 27. Членовете на народния съвет полагат следната клетва: „Заклевам се в името на Народната република България, че ще пазя строго Конституцията и законите на Народната република, че ще изпълнявам добросъвестно задълженията, които те ми възлагат, и ще подпомагам всички усилия за защита свободата и независимостта на Родината. Заклетв се“.

Глава IV

Постоянни комисии

Чл. 28. Народните съвети избират като свои помощни органи постоянни комисии, чрез които привличат населението да участва в практическата работа на съветите.

Постоянните комисии се избират между членовете на народния съвет, в състав: председател и от 2 до 10 членове. Те привличат в своята работа лица из средата на работниците, селяните, занаятчиите и други стопански, обществени и културни дейци или специалисти.

Комисиите се избират за срок до изтичане мандата на съвета. В техния състав могат да стават изменения по решение на съвета.

Чл. 29. Народните съвети, в зависимост от особеностите на общината, района или околността, избират комисионери, като: финансова комисионери, комисионери по комуналното стопанство и благоустройството, по народната просвета, по социалните грижи, по местната индустрия и занаятите, по земеделието, скотовъдството и горите, по търговията и продоволствието, по народното здраве и други.

Чл. 30. Постоянните комисионери при народните съвети:

а) следят за добрия вървеш на работата в своя сектор, внасят свои предложения и поставят въпроси за разглеждане в народния съвет, дават мнение и свои предложения по въпроси, които се внасят от управата за разглеждане от народния съвет и ако е нужно по-сочват свой съдокладчик по тези въпроси;

б) съдействуват за практическото провеждане на решенията на народния съвет, на неговата управа и на по-горестоящите държавни органи;

в) проверяват изпълнението на решенията на народния съвет;

г) проверяват, в пределите на своята работа, дейността на предприятията, учрежденията и организациите; проучват наличните възможности за по-нататъшното развитие и подобрене на работата в различните отрасли на стопанския и културен живот; разработват мероприятия и внасят свои предложения в съвета или управата;

д) проучват и докладват на съвета и управата предложенията и исканията на населението и предлагат мерки за тяхното осъществяване.

Чл. 31. Предложенията, които постоянните комисионери внасят за разглеждане в управата на народния съвет, трябва да бъдат разглеждани в десетдневен срок от внасянето им.

В случай на несъгласие с решенията на управата постоянните комисионери имат право да отнесат въпроса за разглеждане в народния съвет.

Чл. 32. За своята работа постоянните комисионери са отговорни пред съвета, от който са избрани. Техният членове могат да участвуват в заседанията на управата със съвещателен глас.

Глава V

Права и длъжности на народните съветници

Чл. 33. Народните съветници имат право да внасят за разглеждане в съвета и управата му всякакви въпроси, които са от компетентност на съвета и управата.

Чл. 34. Народните съветници имат право в заседанията на съвета да правят питания и да поставят въпроси на управата на народния съвет и на ръководителите на службите в кръга на тяхната работа. Последните са длъжни да дават писмен или устен отговор на поставения въпрос в срок от три дни.

Чл. 35. Народните съветници имат право да искат сведения от учрежденията, организациите и предприятията, които се намират на територията на съвета, по въпроси, свързани с тяхната дейност, като съветници. Учрежденията, организациите и предприятията са длъжни да отговарят на въпросите, които им задават народните съветници, най-късно в петдневен срок.

Чл. 36. Народните съветници са длъжни да държат постоянна връзка със своите избиратели, да вземат активно участие в работата на съвета и изпълняват работата, която им се възлага от съвета и постоянните комисионери. Те са длъжни редовно да разясняват на избирателите си и на населението решенията на народния съвет, на неговата управа и разпореденията на по-горестоящите държавни органи.

Чл. 37. Народните съветници са длъжни да дават редовно отчет на своите избиратели за дейността си като съветници и да ги държат в течение на работата на народния съвет.

Чл. 38. Народен съветник, който не оправдава доверието на избирателите си, може да бъде отзован във всяко време по решение на болшинството от избирателите, по реда, установен в избирателния закон.

Чл. 39. Народните съветници, които не са членове на управата, имат право да участвуват в заседанията на управата със съвещателен глас.

Чл. 40. Народните съветници не получават заседателни пари. Ако живеят във отседалището на съвета, на съветниците може да се плащат пътни и дневни пари.

ДЯЛ II — ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И РАЗПОРЕДИТЕЛНИ ОРГАНИ НА НАРОДНИТЕ СЪВЕТИ

Глава I

Управи на народните съвети

Чл. 41. Народните съвети избират из своята среда управи, които са техни изпълнителни и разпоредителни органи, в състав: председател, подпредседатели, секретар и членове.

Чл. 42. Управата на околняския народен съвет, в околня с население до 50.000 души се състои от: председател, един подпредседател, секретар и двама члена.

В околня с население от 50 — 100.000 души, се състои от: председател, двама подпредседатели, секретар и трима члена.

В околня с население над 100.000 души се състои от: председател, двама подпредседатели, секретар и пет члена.

Чл. 43. Управите на народните съвети в селски общини с население до 2.000 души се състоят от: председател, секретар и един член, а в селски общини с население над 2.000 души се състои от: председател, секретар и трима члена.

В градските общини до 7.000 жители, управата се състои от: председател, секретар и трима члена.

В градските общини, с население от 7.000 — 15.000 души се състои от: председател, подпредседател, секретар и четирима члена.

Градските общини с повече от 15.000 жители имат управа в състав: председател, двама подпредседатели, секретар и пет члена.

Градовете Варна, Русе, Бургас имат управи със състав: председател, трима подпредседатели, секретар и шест члена.

Управата на Пловдивския градски народен съвет се състои от: председател, трима подпредседатели, един секретар и осем члена.

Управата на Софийския народен съвет се състои от: председател, пет подпредседатели, един секретар и осем члена.

А управите на софийските градски районни съвети се състоят от: председател, двама подпредседатели, секретар и трима члена.

Чл. 44. Управата на народния съвет ръководи всички стопански, социални и културни мероприятия на територията на съвета, въз основа решенията на съвета, постановленията и разпореденията на по-горестоящите органи на държавната власт и органи на държавното управление.

Чл. 45. Управата на народния съвет:

а) обединява и ръководи работата на отделите, отделенията и службите при управата на народния съвет;

б) ръководи и контролира предприятията и имотите на съвета;

в) ръководи и проверява работите на управите на по-долу стоящите народни съвети, които се намират на територията на съвета;

г) приема оплаквания на гражданите във връзка с дейността на органите на управлението на територията им, прави проучвания по тях и дава отговор на заинтересуваните най-късно в 15-дневен срок;

Чл. 46. Управите на народните съвети вземат решения и дават разпоредения на основание на законите, указите, правилниците, постановленията и разпореденията на Правителството, решенията на съвета и всички други актове на по-горните органи на държавната власт и държавното управление.

Чл. 47. Управите на народните съвети вземат решения с обикновено болшинство. Техният решения се подписват от председателя и секретаря на управата. Разпореденията на управата носят подписа на председателя, а в негово отсъствие — на подпредседателя.

Председателят ръководи заседанията на управата и прави разпоредения в кръга на решенията на съвета и управата. Председателят заедно със секретаря съгласуват работата на службите и упражняват общ надзор над предприятията и учрежденията на територията на съвета.

Председателят на околняския народен съвет е законен представител на държавата за нейните имуществени интереси в околнята.

Чл. 48. Заседанията на управите на народните съвети са законни, ако присъствуват най-малко половината от членовете им.

На своите заседания управите могат да поканват да участвуват със съвещателен глас ръководителите на службите и представителите на заинтересуваните учреждения или предприятия.

Чл. 49. Управите на народните съвети издават наредби, предвиждащи отговорност по административен ред за тяхното нарушение, по следните въпроси:

а) по спазване общественния ред;

б) по провеждане на противопожарни мерки;

в) по обществената хигиена;

г) по опазване на горите и полските имоти;

д) по поддържане чистотата и реда в градините, парковете и други обществени места;

е) относно времето за отваряне и затваряне театрите, кината, клубовете и други културни учреждения и реда в тях;

ж) за реда в обществените заведения, столове, ресторанти, бани, бръснарници, магазини и други;

з) относно правилата за пазене на лесно запалителни вещества и други мерки за обществена безопасност в промишлените и търговски предприятия;

и) по провеждане на всеобщото задължително образование;

к) по регулиране на уличното движение;

л) по поддържане в изправност и ремонта на тротоари, мостове, водопроводи и канализационни съоръжения; ограждане и пасиране на кладенци, трапиза и имски места, където се застоява вода;

м) за поддържане чистотата, осветлението и поливането на дворовете, улици, тротоарите, площадите и пазарите;

н) относно мерките за подпиране или събаряне на застрашени от срутване постройки;

о) относно реда в пазарите и пазарищата;

п) относно мерките за борба със стихийните бедствия, като пожари, наводнения, заснежавания и други подобни и изпращане на населението при такива бедствия;

р) относно борбата с епизоотичните по домашните животни и вредителите на селско-стопанските растения;

с) относно мерките за запазване паметниците и старините.

Чл. 50. В наредбите, издадени съгласно горния член, управите на народните съвети могат да предвиждат следните административни наказания:

предупреждение;

глоба в размер от 50 до 10.000 лева.

Управите на околийските народни съвети и на приравнените към тях градски съвети могат да предлагат в своите наредби и административни наказания за нарушителите глоба в размер до 30.000 лв. и трудово-изправителна работа за срок до три месеца. Наказанията се налагат с постановление на управата.

Чл. 51. Наредбите по чл. 49 влизат в сила след тяхното обявяване на населението. Те имат валидност до две години.

Чл. 52. Министерският съвет и отделните министри, в границите на своята компетентност, а така също и управата на по-горестоящия народен съвет, имат право да отменяват решенията и разпореденията на управите на по-долустоящите народни съвети.

Чл. 53. Управите на народните съвети упражняват своите функции и след изтичане мандата на съвета, до избирането на нова управа от новозизбрания народен съвет.

В случай на разтурване на народния съвет, по силата на чл. 70 от Конституцията, по-горният народен съвет, съответно Президиумът на Народното събрание, назначава временна управа, която действа до избирането на нова управа от новозизбрания народен съвет.

Чл. 54. Въз основа на чл. 70, алинея втора, от Конституцията Президиумът на Народното събрание и по-горестоящият народен съвет могат да освобождават от длъжност управата на по-долустоящия народен съвет и да наорочват избори за нова управа.

Чл. 55. Новозизбраният народен съвет се свиква от управата на предишния народен съвет, не по-късно от 20 дни след изборите.

Чл. 56. В случай на смърт, оставка или отстраняване на отделни членове на управата мястото им се попълва чрез допълнителен избор на най-близката сесия на съвета.

Членовете на управата не получават парично възнаграждение, освен ако са заети с постоянна работа в управата.

Глава II

Отдели, отделения и служби при управите на народните съвети

Чл. 57. При управите на околийските народни съвети, за провеждане на тяхната дейност, по отделните отрасли на управлението се създават следните отдели, отделения или служби:

- за финансите;
- за земеделието и горите;
- за комуналното стопанство и благоустройството;
- за търговията и продоволствието;
- за местната индустрия и занаятите;
- за народната просвета;
- за строежите и пътищата;
- за труда и социалните грижи;
- за народно здраве;
- за общи служби;
- планова комисия;
- комитет за наука, изкуство и култура;
- комитет за физическа култура и спорт.

Чл. 58. При управите на градските народни съвети се създават следните отдели, отделения и служби:

- за финансите;
- за комуналното стопанство и благоустройството;
- за търговията и продоволствието;
- за местната индустрия и занаятите;
- за земеделско стопанство;
- за труда и социалните грижи;
- за народната просвета;
- за народното здраве;
- за общи служби;
- планова комисия;
- комитет за наука, изкуство и култура;
- комитет за физическа култура и спорт.

Чл. 59. При управите на селските народни съвети могат да се откриват следните служби:

- за финансите;
- за народно образование и културни въпроси;
- за земеделието и животновъдството;
- за комуналното стопанство и благоустройството;
- за народно здраве;
- обща служба, в която се урежда гражданското състояние, военна преписка, статистика и други.

Чл. 60. По решение на народния съвет, в отделни околии или общини, съобразно с местните условия, могат да се закриват някои от съществуващите отдели, отделения или служби, да се откриват нови такива, да се сливат или поставят под общо ръководство два или повече отдели, отделения или служби със съгласието на по-горестоящия народен съвет, съответно Президиума на Народното събрание.

Чл. 61. При управите на районните съвети в градските общини се откриват отделения, според нуждите и характера на района, по решение на районния съвет, в съгласие с градския общински народен съвет.

Чл. 62. Началниците на отделите при управите на околийските и градски народни съвети се назначават от съответния народен съвет, по доклад на управата на съвета, като вземат мнението на съответния министър.

Началниците на отделенията и службите при управите на градските, селските и районните съвети се назначават от управата.

Всички други служители в отделите, отделенията и службите се назначават от управите, по доклад на съответния началник.

Чл. 63. Председателят, подпредседателите, секретарят и членовете на управата разпределят помежду си ръководството на отделните отдели, отделения или служби, като всеки от тях отговаря пред управата за работата на поверените му отдели, отделения или служби.

Чл. 64. В своята работа отделите, отделенията и службите са подчинени както на управата на народния съвет, към който са образувани, така и на съответния отдел или отделение при горния народен съвет и на съответното министерство или правителствена служба.

Глава III

Преходни наредби

Чл. 65. Съгласно чл. 101 от Конституцията, до избиране на народните съвети, Президиумът на Народното събрание назначава временни управы, които упражняват правата и функциите на народните съвети.

Организирането и групирането на съответните служби по места, по начина, определен в членове 57—63 от настоящия закон, се извършва от временните управы.

Чл. 66. До създаването на нови законоположения, наредби и правилници околийските, градски и селски общински народни съвети и техните служби действуват съгласно законите, наредбите и правилниците, които уреждат съществуващите сега околийски и общински служби.

Чл. 67. Съществуващите областни и околийски служби се закриват. Всички техни архиви, книжа и инвентари преминават към съответните новоучредени околийски служби.

Чл. 68. Околийските управители, кметовете, пом. кметовете и общинските съветници се освобождават от длъжност с назначаването на управите на съответните околийски и общински съвети от Президиума на Народното събрание.

Чл. 69. Областните дирекции се закриват, а съществуващите областни служби се ликвидират.

Чл. 70. Временните общински управы в съответните общини назначават свои пълномощници в селата на мястото на кметските наместници.

Чл. 71. Настоящият закон отменява всички законоположения, които му противоречат. За приложението му се изработват правилници и наредби.

Председател Райко Дамиянов: Има думата народният представител Христо Лилков.

Христо Лилков (зв): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Аз мисля, че не ще е пресилено да започна с онзи увод, с който в мотивите министърът се обръща към народните представители — че настоящият закон ще има огромно значение за реорганизиране на нашата държава, за закрепване на народната власт и за укрепване на народната демокрация.

Аз не знам дали през времето, в което живеем, увлечени в темпа на ентузиазма на народа, ние често не употребяваме много прилагателни и дали като кажем „огромно значение“ ние си даваме някаква сметка за онова огромно значение, което има предлаганият законопроект.

Преди всичко настоящият законопроект, според мене, е първият, който се издава не само по форма в унисон с Конституцията, но и в духа на Конституцията, в смисъла на Конституцията, в духа на програмата на Отечествения фронт и в съгласие със всички намерения, които предприема народната власт.

Разбира се, и досега много от законопроектите са внасяни в унисон както с програмата на Отечествения фронт и с декларацията на Правителството, така и с Конституцията. Но понеже другите закони са засягали една материя сравнително странична от общите интереси на народа, не са обхващали така цялостно, така непосредствено най-големите нужди и интереси на народа, тяхното значение е било малко за народа. Сега ние бихме могли да кажем, че този законопроект е първият, който се предлага с оглед разпореденията на Конституцията и с оглед изискванията на програмата.

Трябва да призная, че с оглед на всички принципи, които са легнали в законопроекта, ние имаме едно цялостно, едно плътно, едно обит изложение на мотивите. За тях мотиви може да се каже това, което едва ли бихме могли да кажем за други мотиви — че те ни отнемат като че ли възможността да приказваме, да изкажем всичко онова, което може да се каже за законопроекта, без да изпаднаме в риск да повторим самите мотиви. Тия мотиви не са като други, написани само затова, защото трябва да има мотиви към законопроекта и за които в края на краищата, като се претопят, би могло да се каже, че с тях се иска само да се гласува законопроектът. В мотивите към този законопроект подробно, обит са изказани всички основни принципи, легнали в законопроекта. И затуй аз се извинявам, ако някъде бих повторил даже текстуално някоя израз от мотивите. В тях толкова прецизно, изразително и фигуративно са изложени принципите, че аз изпадам в изкушението наистина да употребя тия изрази от мотивите.

Преди всичко в какво се състои голямото значение на предлагания законопроект? С него се урежда една материя, която стои непосредствено до народа, една материя, която засяга непосредствено най-ясната клетка, най-нишната клетка на държавната организация. Затова неговото значение е толкова голямо.

Но наред с това в него са прокарани редица принципи, които са легнали в основата на Конституцията, и то са прокарани така, че наистина да не остане никакво съмнение за дългителното прилагане на Конституцията.

Аз ще пристъпя непосредствено към принципите, които са вложени в този законопроект.

Първият, основният принцип, който е вложен в Конституцията, който впрочем е алфата и омегата на днешната демократична власт, това е принципът, че властта принадлежи на народа и е единна и неделима. Ако погледнем повърхностно на законопроекта, така както е написан, ние бихме могли отначалото да помислим, че в настоящия случай не се касае за някаква кой знае какво нововъведение, че не се касае за някаква нова материя, а се касае чисто и просто до уреждане на старата материя за общинските и окръжните съвети, като се променят само имената, като, вместо да кажем „общински съвет“, употребяваме изрза „народен съвет“. Ако обаче погледнем в съдържанието на законопроекта, ние ще видим, че има коренно различие между старото и онова, което е установено в законопроекта. Едно от тях различия е това, че докато по-рано, от една страна, се поддържаше старият принцип за тройното разделение на властите на законодателна, съдебна и изпълнителна, а от друга страна имаше едно квазиделение, едно лъжделение на власт на държавата и власт на самоуправителните тела, в настоящия случай такова деление не съществува.

И наистина какво беше това деление и това даване някаква власт на самоуправителните тела, какви функции изпълняваха органите на самоуправителните тела и по-специално кметовете — тези двудушки януси, които се явяваха винаги в две лица: от една страна гледаха към общинския съвет, а от друга страна гледаха към държавната власт, един път се явяваха в формата на органи на държавната власт, а друг път се явяваха като органи на самоуправителните тела? Впрочем едно такова разделение, при което бъркаха един нечисти ръце, не можеше да даде никакъв резултат.

Но аз говоря само за едно теоретично разделение. В настоящия законопроект е прокаран основният принцип, че властта принадлежи на народа, че тя е единна и неделима и че тази власт на народа се упражнява, се прилага от органите на държавната власт или от органите на държавното управление. Аз мисля, че в настоящата Камара ние много бегло и може би безобидно минахме това разделение или това поделение на функциите на органите на държавната власт и на органите на държавното управление, което Конституцията така ясно, така дебело подчертава и което в настоящия законопроект е също така подчертано. Вие ще видите, че в законопроекта действително се уреждат както функциите на органите на местната държавна власт, така и взаимоотношението между тях органи на местната държавна власт и органите на държавното управление. И това е изразено в една идеална форма така, че да се получи една цялостна система отдолу нагоре, народът да има пълно участие в управлението на съвременната държава, да се създаде един демократичен централизъм, за да няма разростване и разпокъсване. И аз бих си позволил да ви кажа, че от всички предложения в Народното събрание законопроекти, които съм предлагал, настоящият законопроект — срамувам се да кажа, за да не би да се сметне, че угодиша нещо пред министъра на вътрешните работи — е един хармоничен, цялостно построен законопроект.

Аз няма да се спирам на това, как са уредени някои технически подробности. Наистина някои технически подробности би следвало да се поправят в комисията. Но едва ли има нужда ние в пленума да се занимаваме с тях. Ние трябва да се изкажем само по принципите, които са легнали в законопроекта.

Ето ние виждаме, че действително народните съвети се явяват органи на държавната власт. Съгласно Конституцията върховен орган на държавната власт се явява Народното събрание. Местни органи на държавната власт обаче се явяват съветните съвети: за общините — общинските съвети, за околните — околийските съвети. Общинските и околийските съвети от своя страна отделили или образуват свои управи, които вече се явяват като техни органи, до същевременно и като органи на държавното управление. И ние ще видим, че тези управи се явяват по пътя на иерархията, подчинени на държавното управление нагоре, ако тръгнем по посока вертикална. По хоризонтална посока те се явяват подчинени на съответните съвети. Ето връзката, която се създава между държавното управление и държавната власт.

Разбира се, когато става въпрос за техническото уреждане на този въпрос, ние трябва да внимаваме да не дойдем до положение, щото да става преплитане на компетенциите, да става вмешателство на функциите на един органи в държавата, да става власт в друга власт. Властта е една и неделима. Тя принадлежи на народа. Само тези, които носят властта от името на народа, могат да я упражняват. Властта като правомощие, като мощност, като може да принадлежи на народа. Тя не принадлежи на никой орган на властта. Тя принадлежи на народа като може да бъде. От негово име — да не кажем и за негово сметка — органите на държавната власт, каквито са Народното събрание и съветите, упражняват, носят тази власт, прилагат тази власт.

Тяй че аз смятам, че демократичният централизъм, който е прокаран в законопроекта, е основната гаранция, че няма да има онова разделение, което ставаше някога. И какво собствено ставаше? Често пъти общинските съвети, изхождайки от свои лични, собствени, местни интереси, от партийно-политически интереси, някой път, ако щете от чия воля, можеха да насочат на мястото, в своя сектор, службата така, че действително службата да бъде в разрез с общите държавни интереси или с общите народни интереси и държавната власт да няма силата, да няма правомощието и правната възможност да напращава правилно.

Аз мисля, че това с законопроекта е напълно отстранено. И в това отношение ние трябва да се радваме, че действително е намерен такъв възможност. Ако става въпрос за изказване, ако става въпрос за пожелание, Конституцията изрично го е постановила и ние не бихме могли да се страхуваме, че би могло да съществува едно правно положение за установяването на това правно състояние.

Но въпросът не е там. Въпросът е да се намери формула, да се намери път, да се намери подход, да се намери метод, по който да се върви и осъществи тая възможност на държавната власт. И аз намирам, че в предлагания законопроект е намерена тая възможност. И аз си позволявам да кажа, че тези, които са промишлявали по създаването на законопроекта, са имали ясна представа в своето въображение за скелета, за структурата на цялата оазис администрация — от една страна власт, от друга страна управление, от трета страна как трябва да се уреди всичко това — за да настъпи този резултат.

Като пахождате от това положение, че действително властта принадлежи на народа и че народът трябва да упражнява тази власт, вие ще видите, че се е направило всичко възможно, народът не само с факта на гласуването или на избирането на общинските съвети и околийските съвети да има правна възможност да си каже думата по управлението, но да има възможност и непосредствено, пряко, конкретно, с оглед на конкретни задачи на управлението, да си каже думата.

Вие ще видите, че в общинските и в околийските съвети са предвидени тъй наречените постоянни комисии, които имат за задача, първо, да поставят народа непосредствено в контакт с управлението и да дават възможност на народа да си каже думата по управлението.

Но най-важното, най-същественото тук, което трябва да се подчертае, е, че с това постановление се има за задача да се използва опитът на народа, обобщеният опит, който носят вековете. Въпросът е за компетенцията.

Не се касае само за компетенция книжна, не се касае само за компетенция, която може да бъде под титул, под диплом, а се касае за онова, което народът в кръга на своята дейност по усет, по съричност е придобил вследствие упражнението на своята професия, за да може да бъде използвано в управлението. Може да се назначават такива постоянни комисии. В тези постоянни комисии ще бъдат привлечени специалисти, които ще дават мнения, които ще контролират в някои отношения изпълнението на решенията на управите, които след това ще се явят в управите, ще имат правото на съветателен глас да бъдат изслушвани. По този начин вие виждате колко широко участие ще взема народът. Не само тогава, когато ще бъдат избрани общинските или околийските управи, да се издава една програма на този, който ще се избира в общинската или околийската управа и да се получат някакви препоръки от народа, а народът непосредствено винаги ще има възможност сам той практически да приложи на дело своите знания за своето добро, така както той го разбира и така както то е в унисон с общите разбирания за доброто.

Но има още едно начало. Вие ще видите, че заседанията на тези съвети са публични. Там народът има право да се явява и да задава въпроси и съветниците и управата са длъжни да дават отговор на тези въпроси. Връщаме се на старото съветско правило, когато под дъба се явяват всички, общите дела се разглеждат публично и всеки има възможност да чуе защо е станало това, как е станало и какво ще става — съображенията за това — за да няма нужда да се шушка и да се приказва какво е станало, а всичко да бъде общо достояние.

Аз си давам сметка, че ако се дадеше действително една абсолютно неограничена възможност за такива разисквания, би се стигнало до друга крайност. И това именно е ценното на законопроекта, че е усетено и посочено докъде може да се отиде при тия публични разисквания, за да може да се постигне другият резултат — едно авторитетно, едно цялостно управление, без да се изпада в края на крайщата до положението на уличната мъгла, уличната разпра и пр. и пр.

Аз не зная дали бива, след като имаме възможност да прочетем законопроекта, да се спирам на отделните постановления, които уреждат тия неща. Аз смятам обаче, че е нужно само да се произнесем върху основните принципи, които са легнали в законопроекта, а в комисията бихме могли да кажем това, което има да се каже.

По има още едно начало. Вие ще видите, че тия съвети са длъжни да дават отчет. Този отчет е също публичен. Това е една отговорност. Вие ще видите, че отделни съветници са длъжни да дават отчет пред народа, пред своите избиратели. Ето още едно начало, където може да дойде въпрос за един взаимен контрол, един кръстосан контрол: от една страна органите на държавното управление ще контролират надолу, а от друга страна народът ще контролира в друга посока. Ще има едно засичане, ще стигнем пак до едно скачване между държавната власт, държавното управление и народа. По този начин ще се постигне онзи основен принцип, който е легнал в основата на новата демокрация. И аз не мога да устоя на изкушението да не кажа още един път, че този законопроект е изричен, който така непосредствено, така пълно, така чисто се допират до основните принципи, които са легнали в основата на съвременната демокрация.

Има още едно начало, което е легнало в законопроекта, при което, според мен, някъде в подробностите, струва ми се, би могло да се получи нещо, което ще даде отрицателен резултат. Като начало е идеално, но в подробности би следвало да се уреди с правилник, за да не се получи отрицателен резултат. Това е въпросът за надзора, за контрола, който имат съветниците и съветите, а в някои отношения и членовете на постоянните комисии по отнормените действителности на управлението, на учрежденията, които се намират в тяхна територия. Тук вие ще видите, че се стига дотам, че самите общински съвети и околийските съвети, а в някои случаи и самите околийски съвети, имат и дълго по силата на закона да следат,

да контролират съответните учреждения, които се намират на тяхна територия, и шефовете на учрежденията са длъжни да им дават сведения. Нещо повече, на едно място е казано, че съветниците имат право да искат сведения от учрежденията — разбира се, в кръга на тяхната дейност като съветници за контролата на мястото — и отделните учреждения са длъжни да дават тези сведения, които им се искат, в определен срок.

Не може това да остане само като пожелание. Тук има съответни санкции за неизпълнение на това нареждане. Така както е казано, аз имам известен страх — искам да бъде съвършено откровен пред вас, не знам дали подсъзнателно не плащам данък на старото разбиране за разделението на властите, дали в дадения случай подсъзнателно не отивам до това, понеже по-рано един местен орган не можеше да се меси в управлението горе. — Аз се страхувам дали на много места не би се изпаднало наистина в конфликти при нашите нрави, ако се даде пълна възможност за непосредствен контрол. И аз бих бил радостен, ако се даде осветление. В чл. 45 се казва, че управата на народните съвети приема оплакванията на гражданите във връзка с дейността на органите на управлението на територията им. Какво би било положението, да кажем, ако ежедневно почнат да приемат оплаквания срещу едно управление, срещу едно учреждение, което се намира, да кажем, в територията на гр. Пловдив — в казармата станало това, другаде станало онова? Дали не бихме отишли до едно вмешателство, в една друга посока? Съгласно законопроекта, понеже са длъжни да дават отговор за тази работа, дали не би се затруднила в това отношение доста много както дейността на местните съвети, така и дейността на учрежденията, които се намират в тяхната територия?

И аз, като приемам, че в дадения случай един контрол обществен, един контрол на народа, от чието име и за чиято сметка се упражнява властта, е възможен и трябва да бъде осъществен, смятам, че остава въпросът за практическото му приложение — именно как трябва да се упражняват тези права, как трябва да се упражняват тези функции на отделните управи или съвети по отношение контролирането на отделните предприятия и учреждения.

Представете си например едно държавно предприятие, което е развито в национален мащаб, а не в местен мащаб. Аз зная, че биха могли да ми направят възражение — че съветите могат да упражняват власт само по отношение на онези мероприятия, които са от местен мащаб. Но има постановление, според което те могат да упражняват контрол и върху предприятия в тяхна територия от национален мащаб. Ако в едно такова предприятие от национален мащаб, което се намира да кажем, в Костинброд, каквото са бивните заводи „Чилор“, би могъл всеки съветник от народния съвет на общината — понеже предприятието се намира в неговата територия — да отива ежедневно да задава въпроси, които го интересуват, и предприятието да му отговаря, аз мисля, че би се отишло доста далеч. Тази препоръка аз смятам, че бихме могли да направим, за да се има пред вид от комисията.

Има още една препоръка, която аз смятам, че бихме могли да направим в настоящия случай.

Когато се определя какви функции имат отделните управи или отделните народни съвети, за да може да бъдат изпълнени техните нареждания, предвижда се и една санкция. И тази санкция е: за общинските съвети глоба до 30.000 лв., а за околийските управи и градските управи, които имат характер на околийски управи, също глоба до 30.000 лв. и изпращане на принудителна работа за срок до 3 месеца.

Аз не зная дали ще бъде полезно да се предостави на общинските съвети една функция, която има характер на юрисдикция, на раздаване на право, на правосъдие, или би следвало тези санкции да бъдат налагани от съответните съдилища — и то не затова, защото аз смятам, че тук трябва да има едно разделение на властите. Ако някога някои претендираха за разделение на властите и ако толкова много се плачеше непременно съдилищата да разглеждат такива случаи, то беше, защото смятаха, че съдите са нещо различно, със своя психология, със свое собствено отношение към нещата, с някаква специфична независимост. При сегашното положение, когато съдията е толкова избираем, колкото и съветникът, когато съдията е избираем от същата среда, от същите избиратели, от които се избира и съветникът, не би имало смисъл да има такова специфично разпределение. Но колкото се касае въпросът за разпределението на труда, колкото се касае въпросът за специализиране, за опознаване, за създаване на една рутинна, за създаване на една техника по приложение на закона, аз мисля, че наистина това трябва да бъде предоставено вече на народните съдилища, които имат характер на народност толкова и така, колкото имат такъв характер и народните съвети.

Може би и в настоящите ми разсъждения има елемент на подсъзнателност, под влияние на старото разделение на властите, но аз поставям на разглеждане този въпрос и моля комисията да се занимае с него: не би ли било полезно да се приеме това? Защото в края на краищата въпросът се касае за лишаване от свобода, от свободно проявяване на воля в разстояние на три месеца касае се за едно наказание, което е чувствително. Би ли следвало хора, които случайно, от време на време, ще раздават това право, да оценяват или не? Не се касае въпросът само за едно формално неизпълнение на нареждания. Касае се за вина, за степен на вината, в какъв смисъл се определя степента на вината, за упорита воля, за антисоциално и противодържавно поведение, за упоритост в това противодържавно, противобществено поведение.

Всичко това трябва наистина да се прецени от хора, които са квалифицирани и които не само по знания, по своята школка подготовка, но и по своята оитност на съдии биха могли да го преценят. И затова аз смятам, че трябва да се обсъди, дали не би било полезно това да бъде прехвърлено на съдилищата.

Вие ще видите следователно, че така, както е съставен законопроектът, народните съвети добиват двоен характер. Те имат своя собствена власт, те имат власт на усмотрение да решават и да разпореждат, но имат и своя дейност, където те само осъществяват. И наистина в мотивите, където, както казах, така прецизно е изразено всичко, правилно е казано, че те разпореждат по всички въпроси от социален, стопански и културен характер, които имат местно значение, те по тях размишляват, по тях решават, по тях разпореждат. А по отношение на въпросите, които имат не местно значение, а общодържавно значение, те само обсъждат и предоставят на горната власт да реши, а те осъществяват решенията на властта или на органите на държавната власт.

Но аз мисля, че в законопроекта не е точно изразено именно кога и къде ще се определи кое е от местно значение и кое е от общодържавно значение, докато съветите могат да промишляват, да решават и да изпълняват, и откъде само ще обсъждат и ще донасят нагоре. С правилник ли, с закон ли би следвало да се разграничи това, за да може да бъде ясно? Хората са различни и човешките възможности са различни. Има хора с амбиция, които ще искат да загребат повече власт, и всички за тях ще бъде от местно значение, за да могат да го разрешават те, а има и хора, които в желанието си да не поемат повече отговорност, ще бягат от нея и ще има пропуски. И затова трябва наистина да се определи точно кои въпроси от стопански, културен и социален характер са от местно значение и кои са от общодържавно значение. Така както в законопроекта е казано, ще трябва Министерският съвет да определи кои предприятия са от местен мащаб и ще бъдат предоставени на местните съвети и кои са от национален мащаб и ще бъдат предоставени на съответните органи на държавната власт. Така ще трябва да бъде разпределено.

Аз мисля, че с изказаните досега мисли по законопроекта, колкото и разхвърляно, колкото и, бих казал, неистинно да са казани, изразих общия дух и общите начала, които са легнали в законопроекта. Аз пак повтарям, този законопроект ще бъде основната градина тухла в организирането на нашата държава и закрепването на народната демокрация, затуй защото нашият народ има съзнанието, има самочувствието, че той трябва своите непосредствени дела да си ги решава сам, и това е предоставено именно на него.

И още едно. Тук се уреждат въпросите за онези единици, които е вечна и безкрайна. Може да става въпрос за временно съществуване на една държава или държавна организация, но колкото се касае въпросът за една община, тя при всички времена, при всички режими съществува и въпросът за нейната уредба, въпросът за порядъка, който трябва да съществува между членовете на това обществено там, където са се събрали няколко граждани, е въпрос за живот, е въпрос от голямо значение. И не би могло да се смята, че понеже се засягат непосредствените интереси само на хората от едно село, то ние бихме могли да се отнесем съвършено леко.

И с предлагания законопроект не само че не се поглежда леко, но се поглежда с всичката сериозност, с всичката системност, с всичката прецизност, каквато е възможна за човешките възможности. Затова аз считам, че предлаганият законопроект е една необходимост, една нужда. От името на парламентарната група, която представлявам, заявявам, че ние с радост и удоволствие ще гласуваме за този законопроект, който ще бъде градина за нашата нова демокрация и за нашата нова държава. (Ръкоплескания)

Председател Райко Дамянов: Има думата помощник-министърът на благоустройството Георги Костов.

Помощник-министър Георги Костов: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Предлаганият законопроект за народните съвети представлява без съмнение един основен, съществен и от изключителна важност законопроект, който Великото народно събрание трябва да приеме след приемането на нашата нова Димитровска Конституция.

Внесеният законопроект е един нов голям принос за изграждането на нашата нова демокрация, за изграждането на нашата Народна република.

Този законопроект доразвива ония положения относно създаването на народните съвети, които са легнали в глави пет и седма от Конституцията. Конституцията постави въпроса за създаването на народните съвети, които, заедно с Народното събрание, са политическата основа на Народната република. В лицето на народните съвети трудещите се маси в градовете и селата ще осъществят своята власт, своето участие в управлението на държавата. С този законопроект се извършва основно преустройство на цялата наша държавна организация.

Приемането на закона за народните съвети, които нашата Конституция утвърди, ще ни даде възможност час по-скоро да пристъпим практически към изграждането на околийските, градските и селските общински народни съвети като основни органи на държавната власт и като форма за широко привличане на народа във всички области на държавното управление.

Буржоазната демокрация се стремеше да не даде изцяло властта в ръцете на народа. Оттук и цялата система на назначаемост не само на централните, но и на местните органи от горе до долу. А там, къ-

дето буржоазната демокрация допусна изборния принцип, тя се стремеше да го ограничи в тесните рамки на местните интереси, без да даде възможност на общините да се занимават с въпросите на общата държавна политика. Сега според този законопроект ние даваме цялата власт в ръцете на изборни органи, каквито са народните съвети.

Законът за народните съвети ще осигури изграждането на нашата държава на демократически начала, или както ние още се изразяваме, на началата на демократическия централизъм, който ще трябва да стане основен организационен принцип в изграждането на нашата Народна република.

Нашата нова държавна система, която е възприета от нашата Конституция, прави разлика между органи на държавната власт и органи на управлението. Органи на държавната власт това са Народното събрание и народните съвети. Народното събрание и народните съвети са най-висшите органи на държавната власт. Чрез тях се осъществяват суверенните права на народа, осветени в чл. 2 на Конституцията съгласно който „в Народната република България цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа“.

Всички останали органи, било централни или местни, са органи на управлението, които изхождат или се назначават от органите на държавната власт — изхождат от Народното събрание или от местните съвети, или са назначени от тях и са подчинени на тях.

По такъв именно начин се обезпечават суверенното право на нашия народ.

С приемането на тази нова държавна система ние отхвърляме схемата на прогнилата буржоазна формална демокрация за разделение на властите на законодателна, изпълнителна и съдебна, което разделение е отживелица на времето, не отговаря на интересите на нашия народ и спъва неговото демократическо развитие напред. Принципат, от който ние изхождаме, е, че върховната държавна власт е неделима и че тя принадлежи изцяло на народа.

Другарки и другари народни представители! Разрешете ми да направя едно малко отклонение и да спра вашето внимание върху основния принцип, върху който ще се гради нашата държава — принцип на демократическия централизъм. Този принцип се състои в централизация на ръководството, съчетаващо се обаче с най-широка самодейност на масите, подотчетност на всички органи на властта пред народа и тяхната изборност от долу до горе.

Принципът на демократическия централизъм предполага задължителност на решенията и постановленията на висшите органи на властта за нисшите органи.

Демократическият централизъм коренно се отличава от буржоазния бюрократичен централизъм, който изключва всяка самодейност, всяка инициатива на народа по места и който служеше за провеждане на буржоазно-капиталистическата политика на буржоазната държава.

Демократическият централизъм предлага пълно организационно единство на целия държавен апарат: централен — в лицето на Народното събрание и Правителството, и местен — в лицето на народните съвети и техните органи по места.

Демократическият централизъм създава широка възможност на народните съвети да организират всички инициативи на масите, а също така да съдействуват всячески за осъществяването на общите държавни инициативи и задачи.

Ето защо всеки народен съвет не е само самоуправляващ се орган, както се казва и в мотивите към законопроекта, за разрешаване на местните задачи, но същевременно той е и орган на държавната власт вобще и затова той осъществява на своята територия и задачи от общодържавно значение.

Но, последователни на началата на демократическия централизъм, върху който се изгражда нашата държава, народните съвети, при разрешаването на своите местни въпроси, се придържат към постановленията на Конституцията и към всички постановления и предписания на държавната власт и на нейните централни органи. В туй именно се изразява централистичният принцип в изграждането на нашата нова държава.

Със създаването на народните съвети ние не правим една проста бляйна на декорациите в нашите общини. Не! Това ще бъде погрешно. Изграждането на народните съвети, съгласно новия закон, означава пълно разрушаване на старата структура на така нареченото „самоуправление“ на общините, останала в наследство от монархо-фашисткия режим. Създават се нови органи, съответстващи на духа на Конституцията на Народната република България, като се привличат широките народни маси в управлението на държавата чрез участието им в работата на народните съвети. И ако разрешите да направя един паралел, в различие от Югославия, където с закона за народните отбори трябваше да се узаконят и усъвършенствуват вече създадените в процеса на народноосвободителната борба на югославските народни отбори като органи на държавната и местна власт, то у нас именно тези народни съвети, тези органи на държавната и местна власт ние ще създадем днес, масувайки този законопроект, който ни е предложен и който ние сега разглеждаме.

С гласуването на законопроекта за народните съвети и със създаването на народните съвети ние ще завършим в основном изграждането на нашата нова държавна система.

Другарки и другари народни представители! Преговорният оратор засегна много от въпросите, които аз бях набелязал за засегане. Аз ще се постарая обаче да ви осведомя от задължително да слушате повторения. Действително представеният ни законопроект за народните съвети по своето съставяне, по начина, по който е формулиран, създаден, се отличава от всички досегашни законопроекти. Чувства се, както каза и преговорният

оратор, една стройна система, чувства се яснот в принципите, в формите, които той създава. Самият факт, че законопроектът е разделен, съдържа два основни дала: първи дял — народни съвети, и втори дял — изпълнителни и разпоредителни органи на народните съвети ни дава възможност да разгледаме поотделно тия две материи.

В първия дял, глава първа, са общите разпоредения, които характеризират народните съвети: околийски, градски, селски и районни, като органи на държавната власт. А във втората глава на първия дял се определят правата и длъжностите на народните съвети, тяхното устройство и функции.

Както се казва в мотивите, при уреждането на тази материя е възприето началото, че на своята територия народните съвети провеждат всички стопански, социални и културни мероприятия, разрешават всички въпроси от местно значение — необходимо е да се подчертае — осъществяват задачи от общодържавно значение.

Ето това вече определя обема и съдържанието на работата на местните съвети.

По силата на този закон пълно е обезпечено участието на широките народни маси в управлението на нашата страна. Това участие не само е обезпечено по силата на изборното начало, въз основа на което се създават народните съвети, но, бих казал, и чрез стотици други форми на създадени взаимоотношения между народните съвети и народните маси. Тук е и контролът от страна на масите върху дейността на съветите и техните органи, тук е и отчитането на народните съвети даже пред публични събрания, пред изборителите, за своята дейност; тук е и възможността последният гражданин и гражданка да поставят въпроси, да искат отговор от народния съвет или от народния съветник по всеки въпрос, който би интересувал гражданина и гражданката.

Участието на масите е гарантирано не само чрез участието им в изборите за народни съвети, но и в самата творческа дейност на народните съвети чрез включването им в комисиите, които имат повече народен характер, защото освен избраните народни съветници, които влизат в състава на тези комисии, привличат се и представители на работниците, на селяните, на занаятчиите, на интелектуалците, на специалистите, които да съдействуват при провеждането на политиката на народните съвети.

Другарки и другари народни представители! Както казахме по-горе, възприето е началото, че на своя територия народните съвети провеждат всички стопански, социални и културни мероприятия, разрешават всички въпроси от местно значение и осъществяват задачи от общодържавно значение. Макар че в настоящия законопроект — глава втора, съответните членове 57, 58 и 59 — да са предвидени ония отдели, отделения и служби, които се създават при управите на околийските народни съвети, при управите на градските и селските народни съвети за провеждане на тяхната дейност по отделни отрасли на управлението, аз ще си позволя накратко да дам съдържанието на ония големи, многостранни и сложни задачи, които стоят за разрешение пред местните съвети и техните органи.

Преди всичко върху народните съвети се възлагат задачи от общодържавен характер, като запазване на реда и гарантиране правата на гражданите. Народните съвети са длъжни да следят за запазване държавната собственост, за запазване на държавния ред и съблюдаване на законите, за личните и имуществени права на гражданите, да оказват съдействие на органите на милицията, да вземат мерки за предупреждаване и ликвидиране на последствията от стихийни бедствия и т. н.

Една от основните задачи на управите на народните съвети е планирането — съставянето на перспективни годишни и квартални и месечни планове за стопанското и културно изграждане на градовете и селата; да организират и провеждат проверка на изпълнението на задачите от предприятията и организациите, които са подчинени на народните съвети; да съставляват отчети за изпълнени: на утвърдените планове по стопанското и културно строителство; да разработват мероприятия по развитието и използването на природните източници в района на околните, градовете и селата, на местните източници на сурови материали и топливо; да оказват съдействие за изпълнение стопанските планове от предприятията, учрежденията и организациите, които са в централно подчинение и са от общонационален характер.

Те не могат да бъдат настрана от изпълнението на цялостния наш стопански план. Те трябва да съдействуват за неговото изпълнение във всички клонове и отрасли на нашето народно стопанство. Те са длъжни да обезпечават в установени срокове представянето на оперативна отчетност и да дават периодически отчети на висшестоящите държавни органи. Ето защо законопроектът предвижда при околийските и градски народни съвети да се създадат пълновластни комисии, които ще извършват всички по-горе изброени функции.

Съгласно нашата нова държавна организация местните бюджети на народните съвети вече ще съставляват част от единния държавен бюджет, макар че те са тясно свързани със стопанското и културно строителство на местата. В противоположност на старите отживели буржоазно-капиталистически методи и форми, сега не може и не бива да бъде противопоставен местният бюджет на държавния бюджет, както не може да бъдат противопоставени местните органи на централните органи на властта.

Ето защо структурата на местните бюджети в нашата Народна република ще зависи от новата структура на нашата държава. Като финансова база на целокупната и всеобхватна стопанска и културна дейност на народните съвети са техните местни бюджети. Ето защо първата комисия или първият отдел, който се създава по силата на чл. 57, е отделът за финансите, който отдел ще има за задача да изготвява проектите за бюджети, да обезпечават финансоването на целокупната дейност на народните съвети.

Управите на околийските и градските съвети осъществяват също така големи мероприятия по линията на комуналното стопанство и благоустройството. Да изброя само някои от тях: осъществяване ръководството и контрола на строителството и архитектурното оформяване на населените места в съответствие с градоустройствените планове; осъществяване техническия контрол на строежа на жилищата, на административните здания и други нежилни помещения; изграждане на водопроводи и канализации; електрификация на населените места, бани, перални и други комунални предприятия; създаване на зелени площи и благоустрояване на населените места чрез организиране на строителството на паркове за култура и отдих и т. н. и т. н.

Но един въпрос, който е пропуснат да бъде включен в настоящия законопроект за народните съвети при създаването на отделите — което може да бъде изправено — това е жилищният въпрос, въпросът за управлението и експлоатацията на съществуващия жилищен фонд, а също така и въпросът за нови жилищни строежи, чрез които само може да бъде ликвидирана тежката жилищна криза у нас. Ние не се съмняваме, че в най-скоро време нашето Правителство и респективно Министерството на комуналното стопанство и благоустройството ще излезнат с конкретни закони за решаването на този толкова важен социален проблем, какъвто е жилищният въпрос. И аз съмтам, че в комисията би могло, там където се говори за създаването на отдел за комуналното стопанство и благоустройството, да се прибави и жилищното строителство, за да може действително жилищният въпрос да стане централен въпрос на нашите местни съвети, защото той е един от най-сериозните комунални въпроси и проблеми.

Една от задачите на комуналното стопанство е обезпечаване провеждането на ново строителство, на благоустроени улици в населените места, организация на вътрешния транспорт на населените места, вземане мерки за развиване и подобряване на телефонните и други връзки, за радиоприемане, особено на работническите квартали и т. н.

Големи задачи стоят пред народните съвети във връзка с развитието на местната промишленост и занаяти. Управите на народните съвети ще утвърждават производствените планове на промишлените предприятия, които са в местно подчинение, също така производствените планове на разните производствени кооперации. Те също съдействуват за изпълнението на производствените планове от всички предприятия и организации от общо републиканско значение, които се намират на територията на съвета. Ръководят развитието на местната промишленост, на промишлените кооперации, като търсят преди всичко местни сурови материали. Обезпечават по-нататъшното развитие на занаятите и особено на занаятчийските промишлени кооперации. Провеждат мероприятия за разширяване на производството на стоки за широко потребление и продоволствие на базата на местните сурови материали, установяват цените на стоките, които се произвеждат от местни сурови материали и т. н. и т. н.

На базата именно на чл. 57 предстои също така разгръщането огромна дейност от страна на местните съвети, околийски и други и на техните отдели за земеделието и горите по линията на издигане на нашето селско стопанство, за неговото механизирание и модернизирание, организирането около правдовете върху обществени земи селскостопански земи, колективни и индивидуални, осъществяване всемерна помощ за развитието на колективно и индивидуално стопанство, животновъдство, птицевъдство и т. н., което ще обезпечи изхранването на нашите големи промишлени центрове.

От тия няколко думи, казани за съдържанието на работата на народните съвети и изброените само няколко отдели — без да спирам вашето внимание върху големите задачи, които стоят пред народните съвети по линията на организиране на държавната и кооперативна търговия и продоволствие на населението, по големите въпроси на народното образование, здравеопазването, културно-просветната работа и изкуството, по физкултурата и спорта, по въпросите на труда и социалните грижи, за които дейности и задачи при управите на околийските и градските народни съвети се създават отдели, отделения и служби — само това изброяване показва огромните задачи, които стоят пред нашите народни съвети.

(Председателското място се заема от подпредседателя Яни Янев)

Един въпрос, на който е отделено внимание и в мотивите на законопроекта, е въпросът за промяната на досегашната система на организиране на местните служби на отделните министерства и ведомства. Другарки и другари народни представители! По този въпрос и досега съществуват големи неясноти в много от нашите ведомства, в много от нашите министерства. Много от тях мислят, че всичко се руши и не могат да разберат големия и дълбок смисъл на реорганизацията, която предстои да стане. С изключение на Външното министерство, на Министерството на вътрешните работи, Военното министерство, Министерството на пощите, телеграфите и телефоните, които няма да имат при околийските и други съвети казвото и да е служби, останалите ведомства, останалите министерства реорганизируют службите. Техните служби се поставят под ръководството и непосредствения контрол на управите на местните народни съвети и същевременно се явяват органи и на съответните министерства. В това отношение разрешете ми пакротно да се позова на изказванията на др. министър Югов в речта му, която той произнесе по времето, когато Народното събрание дебатираше на второ четене проекта на Конституцията: (Чете) „Днешната наша държавна система се характеризира именно с такова прекомерно централизиране на службите, които се изграждат от горе до долу самостоятелно, по ведомствено, без връзка между местните изборни органи и местните държавни служби, както и без връзка между местните служби на отделните ведомства по места.

Очевидно такава една система не е и не може да бъде подложна за една истинска народно-демократична власт. Тя не може да отговори на новите нужди. По своето естество тая система изключва възможността за едно цялостно завършено демократическо изграждане на властта, за провеждане на демократическите принципи в живота, за привличане и участие на народа в изграждането на държавната организация от горе до долу.

По-нататък той казва: „При старата система не може да се осигури общо ръководство, сътрудничество, съгласуваност в дейността на службите по разните ведомства. Местните служби на разните министерства действуват самостоятелно и изпълняват нарежданията на съответните централни служби, без да поддържат контакт с органите на другите министерства, без да има съгласуваност в тяхната работа и общо ръководство по места. Остава само съгласуване дейността на министерствата горе, доколкото то може да се постигне в лицето на Министерския съвет. Това обаче е далеч недостатъчно, за да доведе до съгласуване работата на местните служби и органи.“

И по-нататък: „Ние имаме това дублиране на служби. Общите имат свои административни, стопански, данъчни, технически и други служби. Паралелно с това съществуват и държавни данъчни органи, технически служби на Министерството на благоустройството, други административни и стопански служби...“

Ето защо законопроектът решително пристъпва към реорганизацията на нашата държавна система. Но съхранявайки по вертикална линия ръководството на съответното ведомство, на съответното министерство, което трябва да дирижира, да направлява дейността на създадените служби — отдели при местните съвети — законопроектът дедело подчертава, че създадените при управите отдели, отделения и служби са органи и на народните съвети и на техните управи, отдели и служби, които работят също така и по указания и директиви на управите и, нещо повече, са отговорни пред управите.

Това обезпечават изграждането на единната и стройна държавна организация и едновременно с това дава възможност на изборния народен орган — съветът — със своя авторитет най-компетентно да разрешава всички местни въпроси.

Но с този законопроект, когато той стане закон, ние също така ще нанесем един смъртоносен удар на бюрократизма, на канцеларницата и на препискарството, което се шири в цялата наша система. Нищо по-трагично от това, за най-нищожен повод, с извинение, за разрешение построяването на един клозет, да се мине през две ведомства, за да се получи това разрешение, когато местните органи долу могат да разрешат този въпрос. Със създаването на народните съвети и на органите при тях ние ще доближим услугите до самите маси, а едновременно ще поставим под непосредствен контрол тези, които са длъжни да дават тези услуги.

Другарки и другари народни представители! Когато ние се мъчим да видим във всичкия обем тези обширни и големи задачи, които стоят пред народните съвети, не можем да не се съгласим, че все пак е наложителна помощта на централното ведомство. И заради туй законопроектът предвижда това ръководство и тази помощ от страна на централните ведомства — министерствата.

Реорганизацията, която предстои тази година, ще постави пред нас големия въпрос, който може би няма отношение към самия закон, но на който аз бих желал да се спира. Това е въпросът за придобиване необходимите кадри за обезпечаване работата на местните съвети. По силата на този закон ще бъдат издигнати в качеството на народни съветници — не като служители на народните съвети, а само в качеството на народни съветници — около 35-40 хиляди души. Това са народните съветници на 95 околийски съвети, на 104 градски съвети и на 2.034 селски общински съвети, тъй както те днес съществуват. Огромен брой патриоти и активисти на Отечественния фронт ще бъдат включени на активна работа в народните съвети. Ние ще трябва да пратим в народните съвети най-добрите синове и дъщери на нашия народ, борците от съпротивата и отечествената война, героите на труда и ударниците, отличили се в изграждането на нашата Народна република.

Народните съветници са облечени с голямо доверие от народа. За да бъдат на висотата на своите задачи, те трябва да бъдат честни и правдиви, да бъдат настойчиви и упорити в преодоляване на трудностите, да обичат народа и да проявяват постоянни грижи за неговите интереси. Народните съвети — това ще бъде великата школа за държавно управление за десетки хиляди трудещи се в нашата страна. Всеки български патриот, бил той работник или селянин, бил той занаятчия или интелектуалец, когато народът му повери ръководството на нашите държавни органи, трябва да овладее науката да управлява държавата, да умее да ръководи развитието на народното стопанство и култура, да организира задоволяване нуждите на трудещите се.

Ето това са перспективите, които ни откриват народните съвети. Другарки и другари народни представители! В заключение искам още веднъж да подчертая, че законопроектът за народните съвети представлява сериозна крачка в нашето демократично развитие, голямо дело както в разработването на нашата Димитровска Конституция, така и за изграждането на нашия нов държавен апарат. Народните съвети ще укрепят още повече истинската демократична власт на народа в нашата Народна република и ще спомогнат за по-бързо стопанско и културно изграждане на нашата Родина по пътя на социализма. (Ръкоплескания) И ние можем да не се съмняваме, че нашият прекрасен, свободолюбив и творчески народ под мъдрото и изпитано ръководство на своя любим министър-председател др. Георги Димитров ще изгради своето щастие и благоденствие! (Ръкоплескания)

От името на парламентарната група на Българската работническо-партия — комунисти заявявам, че ние единодушно ще гласуваме предложението законопроект за народните съвети. (Ръкоплескания)

Председателстващ Яни Янев: Има думата народният представител Никола Павлов.

Никола Павлов (з): (От трубуната. Посрещнат с ръкоплескания) Г-жи и г-да народни представители! След всичко онова, което другарите народни представители казаха преди мене, моята задача е твърде улеснена. Аз не бих могъл да не потвърдя основните принципи, които бяха изказани от преждоговорившите. В съгласие с мотивите към законопроекта, земеделската парламентарна група подчертава, че основната тенденция в законопроекта е преди всичко да се приложат на дело основните конституционни принципи — властта да произхожда от народа и да служи на народа прокарани в глави пета и седма на Конституцията.

С законопроекта за народните съвети се премахва онова разделение на властите, което съществувало в досегашното ни законодателство. Премахва се този хаос, това противоречие, което съществувало между властта долу по места и централното управление на страната. Придобива се пълнокръвно овластяване на народа в основните клети на държавния организъм, каквито са нашите селски и градски общини. Създава се едно хармонично взаимоотношение между централните органи на властта и низините по пътя на така наречения демократичен централизъм. На няколко места в законопроекта се почти повтаря това именно принципно съотношение: низовият, по-малкият съвет се контролира преди всичко от своя собствен състав, от народа, който е непосредствено в контакт с него, и от по-висшите съвети — над районния е градският, над градския е околийският и в края на краищата над всички околийски съвети, на последно място — Президиумът на Народната република.

Структурата на съветите при това тяхно разделение и особено с институцията на помощните органи и постоянните комитети, в които се привличат като активни сътрудници всички подготвени и квалифицирани работници в кръга на тяхната житейска опитност и научни знания, занаятчи, работници, изтъкнати първенци в селата и в градовете, вещи лица по всички области от културния и материалния живот на общините, дава гаранция, че ще бъдат включени в тези съвети абсолютно всички делови, активни творчески сили на народа, което при досегашната, при буржоазната система на управление липсваше. Реализира се една изключителна експедитивност, прекъсва се този бюрократичен път, който съпътстваше творческия размах на селата и градовете долу по места; придобива се рационализация, съгласуване, степенуване на нуждите, които се обслужват на самото място.

Много са случаите, и ние сме били свидетели непосредствено преди 9 септември, когато фашистката власт се опитвала да внесе някакъв контрол и указания в живота на селата, и се получавала таква противоречия при гласуването на бюджетите на селата, които бяха просто смешни. Като че ли обществеността бе разделена на сектори, които воюваха помежду си, които бяха в антагонизъм. В общинските съвети се викаха да дават глас, да дават съвети много хора, които завеждаха отделни служби, например по сектора на земеделието, на ветеринарната медицина, на здравеопазването и т. н. Докато се гласуваха селските бюджети, получаваше се нещо като малка война в канцеларията на селската община.

Всичко това сега отпада. Получава се една хармонична форма, едно планово съчетание на силите и познанията на хората, които преследват една и съща обща цел — благоденствие на населението, рационализиране, оползотворяване на неговите ресурси, като нуждите се степенуват с оглед именно на тия цели: най-належащите получават първо място, след това ще дойдат нуждите от първа, втора, трета и четвърта степен. Така се реализира и самоуправлението — той висш демократически принцип, към който ние сме се стремили толкова дълго време и който бе реализиран в цялата наша общественост след 9 септември.

Наблюдаемостта, която е така прекрасно вложена в законопроекта, е най-простата и най-съвършената форма на демокрация. В законопроекта е вложен и принципът за отзоваемостта. Не може, както това важи за всички инстанции в държавата, от най-висшата до най-нисшата, един негодник да намери място и да няма сила, която да го хване за ухото и да го изхвърли на улицата. Сега това се осъществява по един най-прост и най-лесен начин.

Прокарва се и принципът за отчетността. Характерни са постановленията на членове 31, 34 и 37 от законопроекта, в които се дава възможност на хората да дават непосредствено своето мнение, пред съветите, да дават своите препоръки. От друга страна и съветите са задължени да дадат съответен отговор и обяснение, незабавно от това, че по силата на чл. 34 от законопроекта съветите редовно трябва да излизат пред народа и да дават отчет за това, което са направили през известен период от време.

Има обаче един принцип, който досега не е съществувал нигде в нашето законодателство, в историята на България — принципът за официалното признаване, допускането, освещаването на хората да критикуват своята власт, да критикуват своите избраници, да критикуват съветите, обаче да правят не такава критика, каквато ние сме свикнали да гледаме досега — критика отровна, критика злокачествена, която прилича на смъртоносен ханджар, който цели да умъртви, който цели да убие, който цели да унищожи определена личност, определена институция — а критика гражданска, творческа, делова, която ще допринесе за въвеждане на общата работа.

Това нещо наистина ние виждаме да се практикува и досега, от 9 септември до днес, без да сме имали никакъв закон. С законопроекта за съветите на този принцип просто ни се дава една, така да се каже, правна, юридическа форма.

Усвоен в принципът за самоконтрола по градация. Действително този принцип по места ще даде благотворни резултати, защото най-добре се виждат нуждите и недостатъците от хората,

които непосредствено участват в обществения живот в селата и градовете долу по места. Прекъсва се, значи, тоя дълъг път, който се изминаваше досега между централното ръководство на държавата и местните органи. С това се улеснява извънредно много работата и се потиква тя към бързо, експедитивно и делово разрешение.

Ние не можем обаче да не направим един малък преглед, една малка констатация и по друг един въпрос, именно по въпроса за връзката между работата на нашите селски, градски и околийски съвети, за връзката между сега предложенния законопроект за народните съвети и целокупното законодателство на отечествено-фронтската власт. Ето няколко примери:

Ние приехме преди няколко дни един нов закон, който замества закона за бюджета, отчетността и предприятията — стария закон, който беше една пречка, който в много отношения затрудняваше, а не улесняваше работата на нашите съвети. Ония, които са боравили с тая материя, разбират колко свобода, колко предприемчивост, колко находчивост и плодотворни инициативи ще бъдат бърже реализирани.

Законът за национализацията на индустрията у нас, който предоставя на нашите селски и градски общини около 3.000 местни индустриални предприятия, ще даде възможност за финансиране, за обезпечаване на ресурси на излите села, които трябва да разгънат творческа дейност за своето материално и духовно издигане. Този закон е от огромно значение за живота на селата. Оеднаквяването на бюджетите, създаването на връзка между бюджетите на местните съвети и държавата до степен да бъдат те едно неразделно, единно, общодържавно дело, ще даде нов мощен тласък за развитието на нашите села и градове. Плановете строителство, което се провежда и чрез закона за народните съвети, като се започне от основните клети на държавния организъм — селата и градовете — и се свърши с висшите мероприятия, които са плод на целокупните усилия на народа — заводи, фабрики, язовири, електрификационни централи и т. н. — иде да внесе ново еднаквяване, ново съчетание, нова хармония в целокупното развитие на народното стопанство, което ще позволи да се събуди към живот целокупният народо-стопански потенциал, да бъдат мобилизирани вдъхновението и творческият ентузиазъм на хиляди хора, които и досега са се проявили по един блестящ начин.

Ние бихме могли да приведем хиляди примери в това отношение. Законопроектът просто ще даде криле, ще даде размах, ще даде широта в това отношение. Аз познавам едно село, в което по пътя на мобилизацията на творческите сили на населението се започна строеж на една читалищна сграда, която би струвала над 30.000.000 лв. Направена е, другари, само с два — словом и цифром — милиона лева, с усиления на целокупната младеж в това село, която направи за един сезон, за част от сезона 300-400 хиляди тухли; майките на децата ги превозиха, учениците от четвърто отделение до втори-трети клас от прогимназията ги пренесоха от склада до зиданите, а бащите превозиха пясъка и дървения материал. За 2.000.000 лв. се издигна една величествена постройка, един паметник за хилядолетия, и то в едно бедно, жално за култура село. (Ръкоплескания) Тази постройка се изгради с помощта на 6 души специалисти, 6 души квалифицирани майстори и с ентузиазма на селското учителиство, на бедните и просветени хора на селото, на хората, които жадуват да видят действително нашите села такива, каквито ги рисува нашият любимец, водачът на Отечественния фронт, др. Георги Димитров — селата да станат притегателен център за труд, за здраве, за благополучие, за богатство, за радост, а не да се получава това, което е било досега — бегство от селата и гравитация към културните центрове на страната.

Нисим Исаков (с): Кое е селото?

Никола Павлов (з): Това е селото, в което аз съм се родил — с. Търнава, Белослатинска околия. Но хората са скромни и никъде нито не пишат за тия работи. Това ние виждаме във всички села, по всички краища на нашата държава.

Насочвайки нашата общественост по тоя именно път, ние можем да дадем израз на своята непоколебима решителност да вървим напред. Въпреки лошото политическо, икономическо и стопанско наследство, което получихме при поемането на властта от Отечественния фронт, въпреки трудностите и от психологическо естество, които враговете на разцвета, на съвземането, на въздигането, на укрепването на българския народ с простени и непростени средства създават, българският народ даде доказателства, че непоколебимо, твърдо и безпошадно ще води борба до тяхното окончателно премахване.

И ние не можем да не се радваме, че въпреки тия трудности българската общественост по тоя именно път бързо, смело и решително крачи напред, за да достигне оня благополучен момент, в който действително да се получи един всенароден разцвет, извор на довольство, на благоденствие, на сила, на радост и на щастие, за да може в едно колкото се може по-кратко време да се ликвидира с всички ония ретроградни остатъци, с ония вражески елементи, с ония пречки, които досега са държали нашия народ в много отношения на опашката на културните народи в света, и в едно време много по-скоро, отколкото предлагат нашите водачи, да можем да се похвалим с блестящи резултати, да видим нашите села, нашите градове културни, цветущи, материално силни центрове, в които българският народ с пълни гърди да поема ароматния въздух на своята родина и да остави на оските деца всички ония условия, които ще обезпечат тяхното развитие до степен да станат равноправни, високо културни сътрудници за изграждане на своята народна демокрация, участници в новия прогресивен свят, смел и

непоколебими борци срещу всички подстрекатели на международни конфликти, на войни и да се реализира дългогодишно мирно-творческо строителство не само за нас, не само за българския народ, а за народите от целия свят. (Ръкоплескания)

Председателстващ Яни Янев: Има думата народният представител Ефрем Митев.

Ефрем Митев (с): (От трибуната) Уважаеми народни представители и представители! Представеният ни законопроект за народните съвети действително е един от основните устройствени закони в нашата държава, защото чрез тези съвети и чрез разнообразните служби, които ще бъдат учредени при тези съвети, се гарантират грижите за всяка физическа личност, за всеки гражданин, както се казва, от люлката до гроба, от билета за неговото раждане до билета, с който се разрешава неговото погребение. И заради това трябва да се съжалява, че законопроектът за народните съвети е даже зкънял, че се явява в нашата страна след близо три години и половина отечественофронтовско управление.

С законопроекта за народните съвети се създава, въз основа на редните, която нашата народна Конституция ни постави, най-низовата единица в нашата нова държава. Но само в чл. I, както виждате, е цитиран чл. 48 от Конституцията. В останалите разпоредения, които се съдържат в този законопроект, не са цитирани съответните членове от Конституцията. В мотивите обаче към законопроекта се казва въз основа на кои глави от Конституцията този законопроект е издаден.

Уважаеми народни представители и представители! Ако се спрем на отделни текстове от законопроекта, вие ще видите какво дълбоко и голямо съдържание имат те. Например да вземем чл. 7, който е само от четири реда и в който се казва, че околийските народни съвети, градските и селски общински народни съвети, районните народни съвети разрешават на своята територия въпросите от местно значение и осъществяват задачите от общодържавно значение. Малко думи с много дълбоко и голямо съдържание. Какво значи това? — Не само, че местните народни съвети стават един орган на централната власт, но че те добиват правото да разрешават всички местни въпроси. Всички вие сте свидетели колко още въпроси в нашите низови институции има неразрешени, от които едни чакат може би известни законоположения, а на други просто не е дошло време да се разрешат, защото или местна инициатива няма, или се смята, че ще се влезе в разрез с някое законоположение и се изчака да се получи разпоредение от горе.

Законопроектът за народните съвети, както се изказах и предлаговорившите, създава една самостоятелна дейност на гражданите в низините, които ще разберат, че от тях зависи как да се устрои една община, как да се подредят книгите, как въобще цялата онази канцеларщина, която е съществувала досега, която е пълна с толкова много дефекти, ще може да се премахне.

Уважаеми народни представители и представители! Често пъти се проиграват интереси на гражданите само затова, че не е имало една служба, която да отпечати, да фотографира общественото развитие в даден населен пункт. Не е нужно да ви казвам, че действително книговодството в нашите общини, каквото е било досега, е дефектно. В миналото в маса общини силните на деня, за да охранят своите граждански или имуществени интереси от всевъзможни процеси пред съдилищата, са прибегвали до срамното деяние да унищожават било цели екземпляри от разни книги, било да откъсват от книгата за гражданското състояние онези актове, с които е трябвало или е могло в бъдеще да се повдигнат известни правни спорове.

Макар че в едновременно закон е постановено, че един екземпляр от актовата книга трябва да стои в съответното съдилище, в последното няма актовата книга. Отнасяло се е дотам, че за да се прикрие известно престъпление, се е откривала или цялата актова книга от съдебен институт, или са се откривали отделни актове от нея. Какво показва това? Това показва, че в миналото общините са били една мушья, са били владение на отделни единици, които са били силни икономически, или са били силни властници и са си позволявали да вършат такива престъпления, водими само от своите лични, егоистични интереси.

Аз бих повдигнал един въпрос още, който отдавна чака своето разрешение в нашата общественост. Ние нямаме едни книги, от които да може да се види какво е било декларирано от гражданите в дадено населено място отпреди повече от 10 години. Срещат се всевъзможни неудобства както при изпълнение на фискалните постановления, когато трябва да се облагат гражданите от фискалните власти, така и при проверката на маса други облагания, които са вършили местните самоуправителни тела. Необходимо е — и хубаво е уважаваният министър на вътрешните работи да си вземе бележка от това нещо — да се подготви едно ново регистриране на всички недвижими имоти в нашата страна, още повече че те са претърпели пресъбразования в един период от 10—15 години, или са раздробени чрез делба, или от непокрити имоти са се превърнали в покрити, построени са на тях къщи. Местните данъчни органи срещат всевъзможни неудобства, когато трябва да определят даден имот от каква категория е и по коя категория следва да бъде облажен. Хубаво е сега, когато се гласува законопроектът за народните съвети, да се обмисли и този въпрос и още в началото на 1948 г. да се тури ред в това отношение.

Миналата година ние гласувахме закона за статистиката. Необходимо е да се въведат известни нововъведения и в този закон, за да може нашата статистика да играе онай голямaя роля в нашия държавен и културен живот, която ѝ се пада.

В нашата ежедневна практическа работа ние срещаме всевъзможни неудобства само затова, защото няма точна статистика, в даден населен пункт какъв е ръстът на населението, какъв е бро-

ят на гражданите, какво е движението на населението. Досега ние имаме населени пунктове, в които не знаем какво влиза и какво излиза. Като се изключат добре устроените общини, как стои в столицата, каквито са другите по-големи градски общини, в които влизането и излизането на гражданите се следи — не говоря за селите — трябва във всички останали населени пунктове да се уреди една такава система, че във всеки момент да могат управителните органи да знаят какъв е броят на гражданите. Това е от голямо значение, уважаеми слушатели, защото то ще даде възможност да става по-правилно и по-точно разпределението на храните за изхранване на непродоволителното население. Има случаи, когато на един населен пункт сега се дават по-големи количества храни и обратното — някъде се дават по-малки количества за изхранване на непродоволителното население само затова, защото не се знае броят на населението в населения пункт. Това е една неуредица, останала още от буржоазното време, която и досега не е премахната окончателно.

Друг един въпрос. В чл. 10, където се определя какво вършат народните съвети, вие ще видите, че компетенцията на народните съвети се разширява в сравнение с тях, която имат досегашните общински съвети, по сега съществуващите закони. Аз ще ви посоча само един пункт. В буква „з“ на чл. 10 е казано: „Изслушват и обсъждат отчетите на местните кооперативни и другостопански организации“.

Кооперацията е икономическо сдружение на лица, които свободно са влезли в нея и се смята, че тя е един частен сектор. За народния общински съвет, поради това, че неговата дейност се свързва с общонародния стопански план, поради това, че се изработва един местен стопански план, не е безинтересно какви достигателства е имала местната кооперативна организация, например трудовото земеделско-кооперативно стопанство в този населен пункт, и затова управителният съвет на последното трябва да се яви пред народния съвет и да даде отчет пред него, за да види съветът какво е направило то през изтеклата година и какво предвижда да направи през предстоящата година. Трябва да даде отчет и трудово-занаятчийската кооперация пред народния съвет, трябва да даде отчет и пиварската кооперация, и хлебарската кооперация, и месарската кооперация — всички кооперативни сдружения трябва да дадат отчет пред народния съвет в населеното място, където са, за да знае съветът каква стопанска дейност се върши от тях, как той може да сътрудничи на тези организации, да разбере какви спънки са срещнали тези кооперативни организации, да види как ги е подпомагал той и да може да координира общата дейност на тези стопански организации, та да се получи един общ растеж в дадения населен пункт.

Аз даже смятам, че в буква „з“ на чл. 10 освен изслушването и обсъждането отчетите на местните кооперативни и стопански организации, трябва да се предвиди, че народните съвети изслушват и обсъждат отчетите и на културните организации, например на читалището — да види народният съвет какво е свършило читалището през изтеклата година, какво мисли да направи през предстоящата година, какви спънки е срещало и пр. — и на професионалните организации, на които трябва да се обърне по-голямо внимание и отдава по-голямо значение.

Аз ще ви посоча един стъпанчен пример, уважаеми народни представители и представители. Тази година ние определяхме наредите на селата за царевича. Трябва да прибавим царевичата. За да не изпадне в грешки централната власт, трябваше в комисиите, които определят рандеманата от декар, засят с царевича, да участвуват и представители на Общия земеделски професионален съюз от даденото населено място. Досега ние сме свиквали да гледаме нехайно на тези комисии, в които се изпраща обикновено оня, който е най-свободен, който е айляк, както се казва. Обикновено казваме: „Хайде, отиди ти в тая комисию, ти си по-свободен“. И се случва понякога така, че се натъкваме на такива факти — човекът, който е изпратен от Общия земеделски професионален съюз като представител в тая комисию, фактически не работи земеделче, е човек, който не е ходил на полето, който не познава в дадения населен пункт колко килограма царевича дава един декар, който не знае каква е категорията на земята и казва: „Е, по 200 кгр. царевич“, и отиди да се разправяш! Влизаме в конфликт с населението само затова, че той човек е бил некомпетентен и не е разбирал своята служба. Когато тези професионални организации ще бъдат в контакт с народния общински съвет, тогава народният общински съвет, в който, както се изразиха предложениците, ще се подбере елитът, ще може да прещени доколко представителят например на професионалния земеделски съюз в даден населен пункт е подготвен и ще може да изпълни правилно и добре задачите, които му се възлагат. И ако го види, че той е с връзка, че не работи земеделче, ще каже: „Дайте един селянин, който може да ви каже от един декар колко килограма царевича може да се вземе — утре ще каже за житото, други ден за слънчогледа — който действително ще може да ни помага в това отношение.“ Тъй ще се направи едно разделение на труда и ще може общинският съвет да бъде в контакт с всички прояви на даден населен пункт. Така ще бъде и със спортните организации, с физкултурните организации: елате при общинския съвет!

Вие знаете, че гласувахме закон, в който се казва, че общинският съвет трябва да даде място, където младежта да играе, да определи какво да играе и какво да върши. Това ще бъде особено сега, когато общинският съвет ще бъде един народен съвет, в който политическите организации ще дадат своите целици, кой добрите синове, особено сега, след като имаме единната отечественофронтовска организация, от която ще се излъчват хората готови, ще се знае кой работи, как работи, кой е деятелен, независимо от неговата партийна принадлежност. Ние действително ще имаме

едно съчетание на политически издигнати хора, на челниците в стопанските организации и в културните организации. В едно село като се постави за разглеждане един проблем, било от стопанско, било от културно естество, ще може той изчерпателно, до дъно в неговата цялост да се обсъди и да не се получава така, че да се върши една дейност, която да внася недоразумения и да се получат някакви раздразнения.

Другарят Лилков се спря на един въпрос, дали не се прехвърля дейността на народните съвети с дейността на един съд. Другарю! аз прочетох внимателно текста, в който се позволява на съветите да налагат известни санкции. И трябва да ви кажа откровенно, че когато се гласува законът за безделниците в бившето XXVI обикновено Народно събрание, в което съм участвувал и аз, ние все се опасявахме и все си мислехме, както и той се изказа, че може да стане някое злоупотребиление, че може да се подгоня някой неоснователно. Ето, мина 1946 г., мина 1947 г. и навлизаме в 1948 г., но нямаме такъв случай. Ако е имало отделни грешки, Министерството на вътрешните работи своевременно ги е отстранило. И трябва да се изкаже благодарност на органите му, че така обективно и своевременно са интервенирали, когато са намирали, че е интервенирал или изпратен в обществитие някой човек. Това се случва — у нас още има изпратен и местни амбиции — но веднага органите са коригирали решението; а тези, които останаха да работят в обществитията, в околните и селата, сами възприемат, че това е една положителна мярка.

Но, другари, много е важно това изучаване. Представяват някого, местният оп комитет разгледа случая, прати се на околийския комитет и след това отива в Министерството на вътрешните работи. Цели месеци се проучва въпросът например за един алкохолник, пияница, когато се обхванал един бяс и изгнчува всички от същото домохозяйство, и трябва да се следва издига каква иерархия, докато се реши, защото се касае въпросът, както каза и Лилков, за лишаването от свобода на един човек. И аз съм съгласен с него. Пък и аз съм плащал данък на това: как така ще лишим някого от свобода? В миналото ние сме били лишавани от свобода и сме реагирали с години. И когато ставаше въпрос, мислехме си да не направим грешка. Не е грешка, другари! Народният съвет като вид, че един човек почне да разточителствува, почне да лиянствува, почне да продава и разхищава имотите си, веднага има право да превеци неговата дейност, и като види, че в името на един обществен интерес е добре да го изпрати в обществитие, ще го изпрати. Най-напред ще почва от това, че е вреден за своето семейство, вреден за своите деца и своята съпруга.

Христо Лилков (зв): Съвсем друг е тук случаят.

Ефрем Митев (с): Точно за това се отнася. Народният съвет може да наказва този, който нарушава обществения ред и морал. Ние ще разширим това понятие: този, който бравира морала на дадено населено място с лъжливостта си, с злодеянията си. Вие знаете, уважаеми народни представители и народни представители, че в закона, който прокляра навремето Александър Стамболийски, когато имаше земеделско управление, за опазване на полските имоти и за ограничаване на кражбите и палежите — имаше такъв проект — се предлагаше, че когато в един населен пункт едно лице пакостни един път го хванат в пакост, втори път го хванат в пакост, населеното място има право да иска интернирането, т. е. изселването му от този населен пункт. Това обаче не успя да се приложи, първо, защото се смени управлението и, второ, защото дойде после една власт, която това не направи.

В закона за народните съвети трябва да се даде право да могат веднага да отстраняват един комарджия, един сводник, когото не можеш да хванеш на местопребыванието и да го представиш на съдебните власти, но знаеш, че върши известни безчестни дела. Трябва да се даде право на местния народен съвет в такъв разширен състав, в който влизат, както каза, челниците на населен пункт, веднага да решава кой трябва да се извади от дадено населено място и да се изпрати на поправка. Това ще послужи като едно респектиране на всички хора, които са упадъчни в обществото. Така че няма да има нарушение. Може, разбира се, да се разшири текстът, да се намерят повече опорни точки, за да може съветът, когато действа, да действа бързо и ефективно, да не се чакат много разрешения, да не се чакат много инстанции, но веднага да се действа. Най-много може да се допусне това: решава местният съвет и в тридневен срок този, който се счита, че е увреден, може да се оплаче на околийския съвет и околийският съвет е длъжен в три дни да реши въпроса. По този начин ние ще премахнем от селата вредните елементи.

И трябва да ви кажа, другари, че законът за безделниците изигра гримазна роля, която не се изтъква у нас. Там има един текст, че който симулативно се хване на някоя работа, за да замаскира своето безделие, и този, който го покровителствува, ще понесат санкции. Маса богатски синови в миналото, лентяи, неспособни с производствения процес, се настаняха на работа, като мислеха, че това е временно, постепенно, постепенно на ръцете им се появиха мозоли. Има родители, които се държат отрицателно към Отечествения фронт, защото са ги заплашили, че ще им се вземат къщите и които злочаст да разбират, че по съдържание мерките и законите на Отечествения фронт даже помагат на отделни семейства, които не могат да се справят с една челяд, която поради богатство е станала разгнута, не възпитана и неморална.

Така че в този пункт няма да се спреша, а напротив този текст трябва да се оточи и да се позволи на народните съвети да имат право да вземат такива бързи и ефективни мерки.

Законпроектът е казано, че бюджетите на народните съвети се съпоставят с централния бюджет. Сега, уважаеми народни представители и представители, ние, които в миналото сме били об-

щински съветници, в буржоазния режим, и комунисти, и социалисти, и земеделци, често пъти сме излизали с лозунги: дайте автономия на общинския съвет, дайте самоуправление на общините! Нека да се изясним. Тогава това искане за самоуправление и автономия имаше дълбок смисъл, защото имаше една централна власт, която не беше за централистичен демократизъм, а беше, уж, за свободата на общинския съвет, но тя със своите законоположения, със своите прийоми на управление, със своите прийоми на произвеждане на избори в същност винаги е подчинявала тези самоуправителни тела и е търсила между обществените дейатели в населените пунктове онези характери, онези личности, които без всякакъв морал са продавали своята съвест и са служили именно на нечестивите подбуди на централната власт. Вие знаете какви опустошения в нашата общественост извършиха в миналото така известните на всички ви тричленни комисии. Тогава, когато в един населен пункт народът успее да избере един народен съвет — още тогава е имало някъде такива народни съвети, избирани са хора, които са изразявали тежките на народните маси — централната власт си беше змизмизала правото чрез разни аритметични действия да разтуря такъв народен съвет. Ако са 12 общински съветници, по разни начини тя успява да накара 6 души да си дадат оставката, и щом половината от съветниците си дадат оставката, съветът се разтуря. А където това не може да стане доброволно, знаете с какви прийоми — насилие и пр. — си служеше централната власт, за да принуди съветниците да си дадат оставката. И се назначават тричленни комисии, които нямаха нищо общо с народа, които управляваха с месеци, докато централната власт си подготви апарата да направи избори и да избере съвет по своята угода.

Тук в законопроектта наистина има въпрос. И аз като го изучавах на бурза ръка, съм си турил една въпросителна: когато ще се разтуря един общински съвет, дали няма опасност от нови тричленни комисии? Няма такова нещо. Кога по този законопроект може да бъде разтурен един общински съвет? Има такава възможност и вероятност. Народният съвет ще бъде орган на централната власт. Няма опасност, че централната власт може да бъде нещо различно от това, което е народният съвет. Защо? Защото източникът, опората, изворът, както на народния съвет, така и на Народното събрание, т. е. както на централната власт, така и на местното управление, е един — народът. В народа не може да има веднаж едно желание, друг — друго желание. И се предполага, че демократичният централизъм съчетава в себе си защитата на местните интереси, без да се превръщат местните селища в някакви такива локални оазиси, в които местният народен съвет да каже: вие горе, държавата, искате, но ние не даваме.

Другари и другарки! Ние все още продължаваме да се справяме с това нещо даже и в този момент. Благодарение на многото разяснения, благодарение на тази искреност и на това, че си служим с истината да обясняваме на народа какво е положението, ние успяваме даже в нашите среди да смачкаме такива местни патриоти, които смятат, че като са органи на властта там, трябва да пазят интересите на местното население, а ние от горе с нашите искания идем да застрашим интересите на това население.

Народът все повече и повече сам разбира, че никое селище, никой населен пункт не може да се затвори в себе си и по принципа на икономическата автаркия, на самоиздоволяване, да каже: мене, който изкарвам жито за себе си, не ме интересува какво ще яде друг. Когато му се обясни, че нашата държава е съставена от производители, от професионалисти, от населеници, и че трябва да стават размяна, за да има хармония в нашата държава, тогава всеки човек разбира, че трябва да даде и дава. Постепенно се убива този имотино стремение населението да смята, че трябва да избере този, който най-добре не го защитава. От кого? От бирника, от един-кого си, когато дойде да го нападне?

Такава опасност сега няма, драги слушатели, защото централната власт и местната власт не са нищо друго, освен една еманация, една излъчка, един мандатър на един и същ господар в тази страна — народът. И запади това няма никаква опасност, че може да се разтуря един съвет именно по такива съображения, че пречи на централната власт. Напротив, аз виждам — и може би това ще бъде практика в живота, в бъдеще ще ни покаже животът — че може да се намери един съвет безценен, неценен. Събуди се един, които могат да приказват и мислят политически, но не действат хора. Веднаж им предписват: дайте в срок сведения за това и това, в срок три дни. Минават три дни, минават пет дни — не ги дават. Втори път им искат. Трети път им искат. И поради това неизпълнение на тия свои задължения стават причина да се разстройва по-горният съвет, по-горната власт и да се причини на отравяването на службите в държавата. Един път, втори път, трети път — разтуря се такъв съвет за бездействието. Значи, няма опасност, че може да се отстрани един съвет, който народът го иска, а централната власт не го иска, защото службата ще бъде в едно направление — да се служи на този народ.

За мене не е ясен чл. 28. Аз обичам да бъда откровен и затова съжалявам, че днес съм чел законопроектта и трябва да приказвам по него. Да имаше поне два-три дни, да имаше време да се оточи. Разбирам, че народният съвет може да избира управа, но постоянните комисии не ги разбирам. Искан да го проумея по някакъв начин. Чл. 28 казва: „Народните съвети избират като свои постоянни органи постоянни комисии, чрез които привличат населението да участва в практическата работа на съветите“. Само това е казано. Не ми е ясно на мене сега. Тия постоянни комисии, като се казват постоянни комисии, в което съзнание са свързани с постоянните комисии на бившите окръжни съвети. (Смях)

Министър Антон Югов: Оставам си такъв

Ефрем Митев (с): И можеже зная, че тия комисии бяха един дембелханета — бай Власи Власковски се смее — иска да зная, другарят Югов ще обясни, ако вземе думата, те постоянно ли ще функционират в съвета или отарем навреме управата ще ги привлича при себе си по известни въпроси. Туй не ми е ясно. Като се казва „постоянни комисии“ аз по аналогия разбирам, че е една комисия, която постоянно ще функционира при народния съвет.

Насим Исакъв (с): Като помощен орган.

Ефрем Митев (с): И като помощен орган. То значи, от време на време, по известни въпроси тия постоянни комисии ще бъдат привличани. Трябва да се уясни това нещо, за да бъде ясно.

Министър Антон Югов: В комисията ще ви обясня.

Ефрем Митев (с): Може. И не трябваше да ги повдигам тия въпроси.

Другари! Има нещо интересно, което засегна и колегата Лидков — че правата, които имат народните съвети, са не само права, както вобще правата по нашата Конституция не са само права, но правата, които те имат, се компенсират с задължения, които поема народният съветник. Народният съветник, който не е отзивчив пред народа, който не му обяснява работата, която върши в народния съвет, който не се отзовава на нуждите на народа, който не дава обяснения пред народа, който го пита, с един дръпнат тон маршира тези, които са го избрали, по общия принцип на нашата Конституция, че всички представители длъжности в нашата държава дължат отговор и отчет пред своите избиратели, ще бъде поставен пред една аудитория, която ще обсъди неговата дейност и ако се убеди, че в него има нещо, което се е променило оттогава, когато е бил кандидат, на общо основание ще иска неговото отзоваване. Тук не е указано, пак е оставено. Аз смятам, че в реда на законите, които ни предстоят да създадем, ще трябва и избирателният закон да бъде гласуван, за да се уреди най-сетне въпросът за начина, по който ще бъде отзован един избраник от народния местен съвет или от Парламента, защото, както виждате, наляга се нужда да се действа. Този съветник, значи, освен че има правото да контролира управата, да контролира комисията, да контролира тези, които са излъчени от народния съвет, а и сам ще бъде контролиран от своите избиратели. И по този начин се получава такова положение, че ако в първия народен съвет успее да се вмъкне някой по някакъв начин, като се ползва с известни привилегии и бъде изтъкнат на предна линия, народът да може в скоро време да избере и пробере от своята среда тези, които ще бъдат най-достойни съветници.

По този начин, както се изрази и колегата Костов, ние ще успеем тия народни съвети действително да ги превърнем в една школа за създаване кадри в нашата страна.

И на последно място, в чл. 56 е казано: „В случай на смърт, оставка или отстраняване на отделен член на управата, мястото му се попълва чрез допълнителен избор в най-близката сесия на съвета“. Аз смятам, че в миналия избирателен закон ние сме пропуснали, трябва да не пропуснем и тук, вобще трябва да се уреди въпросът, когато почине един общински съветник в орока от три години — избран за първите три години, мине се една година и той почине — кой ще го замести. Може би авторите на законопроекта са решили да предвидят това в закона за избиране на съветниците. Но аз смятам, че може и в настоящия законопроект да се предвиди какво поражда смъртта на един общински съветник, трябва ли той да се замени, или трябва народът до края на сесията да остане без един свой представител.

С тия думи, уважаеми народни представители и народни представители, аз смятам, че съм допринесъл, даже и по въпросите, по които не съм бил достатъчно умен, да се хвърли светлина и да стане ясно за всички ни, че този закон за народните съвети е един от първите основни устройствени закони. Ще дойдат сега и законът за нашето съдебно устройство, ще дойдат и други, които ще гласуваме, и това ще бъде нашата дейност в духа на нашата Конституция, за да се отплати действително едно усилено градивно строителство. Поради самата обстановка, в която управляваме след 9 септември в продължение на три и половина години, две трети от нашето време не по вина на нашата власт бе ангажирано в това да се мисли как да се изхрани народът, как да се утвърди новият ред, как да се ликвидира с известни институции. Както виждате, протече доста време, и това са първите делови закони, които ще ни ангажират в една черна и ежедневна практическа работа, за да може нашата държава в скоро време, така както се изразява и др. Георги Димитров, да направи това, което са направили другите за сто години. Той беше турил 15—20 години, а гледам някои го поправили на 10—15 години, още съкращават срока. Значи, трябва една активност. А тази активност ще се породява, другари, когато имаме налице закони, какъвто е предлаганият законопроект.

Декларирам, че парламентарната група на Българската работническа социалдемократическа партия ще гласува единодушно законопроекта, като се надява, че в комисията ще могат да станат известни оточнявания. (Ръкопляскания)

Председателстващ Яни Янев: Няма други записани оратори. Предлагам законопроекта на гласуване. Онези, които са съгласни да се приеме на първо четене законопроекта за народни съвети, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Преди да минем към точка трета, правя следното съобщение:

В бюрото е постъпил от Министерството на пощите, телеграфите и телефоните законопроект за Държавен телеграфо-пощенски институт. Онези г-да народни представители, които са съгласни да се разгледа в утрешното заседание този законопроект, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка трета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изпълнение на приложение VI от договора за мир.

Моля секретаря да го прочете.

Секретар Димитър Чорбаджиев (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изпълнение на приложение VI от договора за мир

Г-жи и г-да народни представители! Съгласно приложение VI към мирния договор, българското правителство е задължено да вземе необходимите мерки, за да бъдат защитени интересите на поданиците на Обединените народи, които са били възпрепятствувани да вземат участие по съдебните дела, постановени между 24 април 1941 г. и 15 септември 1947 г.

Предлаганият законопроект съдържа необходимите законодателни мерки, за да се изпълнят тия задължения по мирния договор.

Като ви излагам това, моля, г-да народни представители, да обсъдите предложението законопроекта и, ако го одобрите, да го приемете и гласувате.

Министър на правосъдието: Ради Найденов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изпълнение на приложение VI от Договора за мир

Чл. 1. Поданиците на Съюзените и Сдружени сили и Франция, както и поданиците на ония от Обединените народи, чийто дипломатически отношения с България са били скъсани през време на войната, които са били възпрепятствувани да защитят правата си като страни по дела, по които между 24 април 1941 г. и 15 септември 1947 г. са постановени решения, влезли вече в законна сила, могат да искат преглед на тия решения до 15 септември 1948 г.

Ако постановените през този период от време решения не са влезли в законна сила, посочените по-горе поданици могат в първото заседание по делото, след влизане на настоящия закон в сила, да искат нови доказателства, включително и в последната инстанция по делото.

За поданиците на горните народи се считат и дружества или сдружения, които са учредени въз основа на законите на който и да е от тези народи.

Чл. 2. До същата дата Съветският съюз може да иска преглед и на влезли в законна сила решения, постановени след 5 септември 1944 г., с които се засягат неговите интереси като правопреемник на германски активи в България, съгласно чл. 24 от договора за мир, ако управлението на съветските имущества в България не е взело участие в делото като страна.

Ако постановените след тази дата решения не са влезли още в законна сила, управлението на съветските имущества в България може да иска в първото по делото заседание, след влизането на настоящия закон в сила, доказателства в защита на своите интереси.

Чл. 3. Прегледът се допуска от Върховния съд на републиката, който, ако уреди молбата, постановява решение и по същество на делото. И в този случай може да се искат нови доказателства.

Председателстващ Яни Янев: Няма записани оратори. Като г-да народни представители приемат по принцип законопроекта за изпълнение на приложение VI от договора за мир, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

За утрешното заседание предлагам следния дневен ред:

Второ четене на законопроектите:

1. За народните съвети.

2. За изменение и допълнение на закона за таксите, събрани от Министерството на външните работи и от българските легации и консулства в странство.

3. За изпълнение на приложение VI от договора за мир.

Първо четене на законопроектите:

4. За преноса и превоза.
5. За изменение и допълнение на ~~законопроектите~~ за разпространение на вестниците и периодическите издания.
6. За закриване на Главната дирекция за ~~наблюдение~~ и възстановяване на столицата.
7. За фонда „Отдых и култура“.
8. За изменение и допълнение на закона за уредба и управление на българските държавни железници и пристанища.
9. За отстъпване безвъзмездно държавен машинен инвентар на трудови кооперативни земеделски стопанства.
10. За държавен монопол на петролните продукти.
11. За обезщетяване на българските поданици за вземанията им срещу румънски поданици.

12. За изменение на закона за улесняване сливането на кооперативните сдружения.

13. За прехвърляне затворите, поправителните домове и възпиталищата към Министерството на вътрешните работи.

14. За безвъзмездно отстъпване на Военно-издателския фонд недвижимия имот, съставляващ парцел IV, в квартал 508, по регулационния план на гр. София, собственост на държавата — Министерството на народната отбрана.

15. За Държавен телеграфо-пощенски институт.

Ония г-да народни представители, които приемат предложения дневен ред, моля, да вдигнат ръка, Министро. Събранието приема.

Вдигам заседанието за утре, петък, 15 ч.

(Вдигнато в 18 ч. 40 м.)

Председател: РАЙКО ДАМЯНОВ

Секретар: ДИМИТЪР ЧОРБАДЖИЕВ

Подпредседател: ЯНИ ЯНЕВ

Началник на стенографите: ТОДОР АНГЕЛИЕВ